

Plug In Ljungby

Integrerad elevhälsa, nytt studiecenter
och elevcoach

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Plug In

Sveriges
Kommuner
och Landsting

PlugInnovation djupstudier 2014:8

Plug In Ljungby – Integrerad elevhälsa, nytt studiecenter och elevcoach

Författare: Anna Liljeström

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Syfte och mål med djupstudierna	4
1.1. Metod för djupstudie	7
2. Plug In-projektet i Ljungby	9
2.1 Kommun och skolkontext	10
2.2. Bakgrund till projektet	10
3. Resultat: Utveckling av det förebyggande arbetet	15
3.1. Ett proaktivt, hållbart, elevcentrerat stöd och färre unga utanför	15
3.2. Utveckling av strukturer och rutiner	17
4. Framgångsfaktorer	25
4.1. Holistiskt perspektiv på elever	25
4.2. Flexibilitet	27
4.3. Skapa sammanhållen process kring eleverna – samordna, samarbeta, samverka	28
4.3. Betydelsefull kompetens	31
4.4. Kontinuerlig uppföljning	32
4.5. Trygga relationer: Förhållningssätt, bemötande och ett oförbehållet elevperspektiv	33
5. Avslutande reflektioner	38

1. Inledning

Arbetet för att motverka studieavbrott, stötta fler unga att fullfölja sina utbildningar eller finna annan meningsfull sysselsättning inom projektet Plug In har bedrivits i fem regioner och ett femtiotal kommuner. Projektet har involverat hundratals verksamma professionella, såsom rektorer, pedagoger, specialpedagoger, speciallärare, kuratorer, skolsköterskor, studie- och yrkesvägledare, ungdomscoacher, elevcoacher, fältassistenter, fritidsledare, projektledare, projektkoordinatorer, handläggare inom det kommunala informationsansvaret och handläggare vid socialtjänst och arbetsförmedling. Över 7500 unga inom gymnasieskolan, eller i verksamheter utanför skolan, har berörts av projektet genom olika former av insatser.

För att systematiskt ta tillvara på de resultat och viktiga erfarenheter som genereras inom Plug In och göra dem tillgängliga och användbara, efter projektets avslut, för andra som arbetar med frågan, gjordes från start en medveten satsning på att skapa den digitala plattformen PlugInnovation, som konstruerats för att samla, bygga och sprida kunskaper kring avbrottsproblematiken (www.PlugInnovation.se). Arbetet med PlugInnovation är tätt sammankopplat med utvärderingsprocessen och syftar till att undersöka vilka insatser som fungerar för att motverka avbrott, och stötta elever att fullfölja sina studier. Utvärderingen inom Plug In är delvis av kvantitativ natur i form av en extern effektutvärdering med syftet att fånga ”mätbara” förändringar i minskade avbrott inom projektet i stort och dels genom ett antal s.k. ”djupstudier” av fallstudie-karaktär, genomförda inom ramen för PlugInnovation. Fallstudierna kompletterar effektutvärderingen genom att beskriva mer i detalj hur olika insatserna fungerar och varför, och genom att lyfta de viktigaste framgångsfaktorerna i arbetet. De syftar även till en systematisering av viktiga kunskaper och erfarenheter som kan ligga till grund för ”modeller” och lärande exempel som är användbara för olika aktörer i deras vardagliga arbete med att stötta unga att fullfölja sina studier eller finna annan sysselsättning.

Den här rapporten, som beskriver utvecklingsarbetet vid Sunnerbogymnasiet i Ljungby kommun, är indelad i fem delar:

- (A) en närmare introduktion av bakgrunden, syftet och målen med djupstudierna
- (B) en introduktion av bakgrunden till projektet och dess kontextuella förutsättningar
- (C) en beskrivning av tidiga resultat från projektets arbete med att förebygga studieavbrott och stötta fler unga att fullfölja sina gymnasiestudier i form av nya rutiner, strukturer och arbetssätt
- (D) en mer detaljerad beskrivning av det förebyggande arbetets delar och framgångsfaktorerna i arbetet
- (E) några avslutande reflektioner

1.1. Syfte och mål med djupstudierna

Med start i januari 2014 påbörjades arbetet med djupstudier i ett antal delprojekt s.k. metodverkstäder inom Plug In-projektet. Syftet med djupstudierna var att undersöka närmare de ”metoder” som används i de olika verkstäderna för att komplettera den övergripande effektutvärderingen som syftar till att fånga de mätbara resultaten i form av minskade avhopp från gymnasiet.

I framförallt internationell forskning finns belagda kunskaper om metoder och program som har visat sig framgångsrika för att motverka studieavbrott och relevant litteratur har samlats i forskningsdelen på PlugInnovation. Genom våra djupstudier kommer vi kunna säga något om hur några av dessa metoder fungerar i en svensk, samtida kontext. Ambitionen var att undersöka om liknande former av insatser fungerar olika bra gentemot olika elever inom projektet, i olika/varierande miljöer och i olika typer av verksamheter. Exempel på insatser som genererat positiva resultat kommer att lyftas fram som lärande exempel på plattformen PlugInnovation, tillsammans med en analys av vilka faktorer som gjort arbetet framgångsrikt.

Djupstudierna organiserades utifrån de två övergripande målgrupperna inom projektet:

- Unga som studerar på gymnasiet
- Unga som avbrutit sina studier i gymnasiet och omfattas av det Kommunala Informationsansvaret (KIA).

Två ”projektverkstäder” i varje deltagande region valdes ut för mer detaljerad analys i samråd med regionala projektledare. Följande kriterier låg till grund för urvalet:

- Representation utifrån målgrupp (en av förebyggande karaktär för elever som är kvar i skolstrukturerna, samt en för unga som gjort studieavbrott)¹
- En vetenskaplig grund utifrån befintlig forskning kring insatser som genererat positiva resultat med fokus på ett helhetsperspektiv på elevens behov samt strategier för att stärka skolanknytningen (school connectedness/engagement)²
- Regional representation (exempel från båda målgrupperna i alla regioner)
- Implementationsbarhet (avtryck i organisationen, kostnad)
- Innovation³ (för respektive verksamhet)

1 Dessa gränser kan till viss del kan vara flytande och skola och andra verksamheter överlappar i sitt arbete kring unga som riskerar att avbryta sina studier.

2 Begreppet skolanknytning (school connectedness) handlar om att öka elevernas/de ungas involvering och aktiva deltagande (engagement) i skolan och sin utbildning, och har visat stor potential inom forskningen på området. Strategierna inkluderar försök att stärka involvering på det akademiska, beteende, kognitiva samt det psykologiska/affektiva området, kan exempelvis omfatta utveckling av det relationella arbetet, bemötande och förhållningssätt, intensiv uppföljning och elevcentrerade, flexibla arbetssätt (se forskningsdelen, PlugInnovation.se).

3 Med innovation använder vi NE:s definition NE definierar innovation som ett förlopp genom vilket nya idéer, beteenden, ting och tillvägagångssätt vinner insteg i ett samhälle och sedan sprids där. Vidare betonas att en innovation både är en process och den produkt som skapas genom processen. Definitionen ställer tre krav på en innovation:

1. Den ska vara något nytt. Detta innebär inte nödvändigtvis att det är en helt ny idé eller uppfinning. Det kan också innebära att något används på ett nytt sätt eller i ett nytt sammanhang.

2. Den ska komma till praktisk användning.

3. Den ska spridas i samhället.

Följande kommuner deltog i analysen:

Partille	Utveckling av KIA	Utveckling av vägledningscentrum: Multikompetent team (SYV, kurator, fältassistenter, pedagoger).
Härryda	Coaching/ mentorskap	Utökat mentorskap: Utveckling av format, innehåll och arbetssätt samt kompetensutveckling för mentorer.
Alingsås	Utveckling av KIA	Utveckling av verksamhet: Multikompetent team (SYV, kurator, fältassistenter, pedagoger och coacher). Individualiserat, holistiskt stödprogram med kurser och aktiviteter.
Skellefteå	Självbildsstärkande och motivationshöjande verksamhet:	Gruppverksamhet och individuell verksamhet med fokus på motivationshöjande aktiviteter: Holistiskt program med olika former av aktiviteter. Tema med influenser av kognitiv beteendeterapi som omfattar mental träning, motiverande samtal som syftar till att stärka självkänsla, självbild, självförtroende, bygga relationer och mål för framtiden. Bildarbete används i det mentala träningsarbetet för att stärka utvecklingsprocessen. Bildskapande hjälper till att lösa problem och konflikter, uttrycka interpersonella färdigheter, reducera stress, stärka självkänslan och komma till olika insikter.
Mönsterby	Elevcoach: Utveckling av KIA och förebyggande arbete i skolan.	En ungdomscoach arbetar med utveckling av olika former av motivationshöjande aktiviteter individuellt och i grupper utifrån behov: MI, coaching, strukturstöd, ökad samverkan med föräldrar och andra aktörer.
Ljungby	Individualiserat studiestöd och elevcoach.	Ett studiecenter för utformning av individualiserat stöd för elever som upplever svårigheter att nå målen: Omfattar studieteknik, motivationshöjande samtal, strukturstöd och stöd med kursarbetet.
Strömsund	Coaching och motivationshöjande aktiviteter.	En coach som arbetar med elever, lärare och föräldrar för att utveckla arbetssätt och rutiner med syftet att stötta lärandet och elevers helhetsutveckling.
Söderköping	Utveckling av mentorskapet och formativ undervisning.	Utveckla metoder, arbetssätt, rutiner och olika verktyg för att stötta ungas utveckling till att ta ansvar för sina studier. Omfattar utveckling av aktivt mentorskap, strukturerad och snabb återkoppling, uppföljning av resultat och måluppfyllelse och regelbundna utvärderingar samt elevnära arbetslag.

Valdemarsvik	Utveckling av KIA –aktiv uppföljning	Ungdomscoach gör regelbundna uppföljningar av elever som är i riskzon för avbrott. Coachen agerar som språkrör för eleverna och samverkar med personal på skolan kring utformningen av rätt insats för elevernas behov.
Krokom	Utveckling av KIA	Utveckling av verksamhet: Multikompetent team (SYV, pedagoger och socialarbetare). Individualiserat, holistiskt stödprogram med kurser och aktiviteter, samt 10-veckors kickstartkurser.

Projektet ”Plug In Ljungby” valdes ut i regionen Kalmar/Södra Småland för att representera exempel på utveckling av förebyggande arbete för att motverka studieavbrott i gymnasieskolan.

1.2. Metod för djupstudie

Under hösten 2013 planerades och organiserades en kvalitativ undersökning av de olika delprojekten med syftet att få bättre förståelse för hur deltagarna i projektet uppfattat arbetet i projektet och vad som har haft betydelse för att få fler unga att fullfölja sina gymnasiestudier, eller för de som lämnat sina studier att hitta en meningsfull sysselsättning. Utifrån de nationella och lokala mål som satts upp för de respektive projekten, de metodbeskrivningar

som utarbetats under hösten och eventuella lokala uppföljningar som genomförts i projekten, utformades frågeställningar, intervjuguider och listor på relevanta dokument (se bilaga). Arbetet omfattade en undersökning av verkstädernas metoder, aktiviteter, olika verktyg, förhållningssätt och organisatoriska förutsättningar.

Med avsikten att skapa fördjupad förståelse för hur deltagarna i de olika delprojekten upplevde (1) vad som fungerar, 2) hur arbetet fungerar, (3) varför arbetet fungerar och (4) vilka de viktigaste framgångsfaktorerna i arbetet var, genomfördes sedan intervjuer, observationer, och insamling av relevanta dokument.

Ansvarig processledare på PlugInnovation planerade datainsamlingen tillsammans med respektive lokal projektledare. En första planering med utkast av listor med relevanta dokument och personer att intervjua diskuterades innan detaljerna för intervjuguider och observationer fastställdes. Två processledare från PlugInnovation besökte sedan tillsammans de aktuella delprojekten under en heldag för dokumentinsamling, observationer och intervjuer. Urvalet av deltagare för intervjuer, samt även intervjuformen, var avhängigt av projektets utformning. I några delprojekt var en person den centrala informanten, medan det i andra projekt fanns ett centralt ”team” som drev projektet och fler nyckelpersoner var involverade. Den lokala projektledaren gjorde, tillsammans med övrig personal i sin verksamhet, även en bedömning av vilka elever/ungdomar som eventuellt skulle kunna delta i intervjuer.

Den lokala projektledaren konstruerade ett ”schema” för besöket och kontaktade alla som var aktuella för att delta i intervjuer. Både enskilda och gruppintervjuer användes och intervjuerna ägde rum på olika platser beroende på deltagarnas situation och bekvämlighet. De flesta intervjuer skedde i skolor eller lärcenter, men samtal skedde även på caféer och i vid ett tillfälle hemma hos en ungdom. Deltagarna informerades alla om syftet med studien, var resultatet skulle publiceras och att de hade möjlighet att läsa igenom sammanfattningen av sina svar och ge ytterligare kommentarer efter att rapporterna blivit klara.

Intervjuerna varade i ungefär en halvtimme till en timme beroende på deltagarnas individuella förutsättningar och önskemål. Intervjufrågorna följde inte nödvändigtvis samma ordning, utan frågeguiden användes mer som en försäkring om att all viktig information skulle behandlas under samtalet. Syftet var att ge möjligheter för ny och oväntad information att få träda fram. Alla intervjuer spelades in med hjälp av verktyget Audionote som även omfattar möjligheter att transkribera och anteckna i anslutning till ljudfilen. En av processledarna hade under intervjuerna huvudansvar för att anteckna medan den andra processledaren ledde samtalet. Några av deltagarna filmades även när de berättade om sitt arbete och projektet. I den första fasen av analysarbetet genomlyssnades intervjuerna under flera tillfällen och transkriberades och dokumenten som samlats in lästes under upprepande tillfällen. Materialet kodades sedan med olika nyckelord och begrepp som sedan kom att bilda större teman. De teman som framträdde användes därefter som utgångspunkt för att organisera och koda allt insamlat material, och de ligger till grund för beskrivningarna och tolkningarna i resultat-delen av den här rapporten. De citat som finns med i rapporten har valts ut för att de representerar dessa teman. Citaten har vid några tillfällen ändrats något för att öka ”läsbarheten”. Alla deltagare har aidentifierats genom att presenteras utan namn.

I Ljungby intervjuades den lokala projektledaren och rektor, som inspirerat, organiserat och strukturerat insatserna som utformats. Dessutom elevcoachen, en av studie-och vägledarna, kuratorerna, en specialpedagog, en resurslärare som arbetade i det nya studiecentret samt två elever som deltagit i olika stödinsatser. Dessutom samlades dokumentation in kring projektets utformning och insatser. De dokument som inkluderades för analys omfattade projektbeskrivningar, samt olika typer av arbetsmaterial och verktyg såsom olika typer av utvärderingsunderlag, samtalsguider och uppföljningsdokumentation.

2. Plug In-projektet i Ljungby

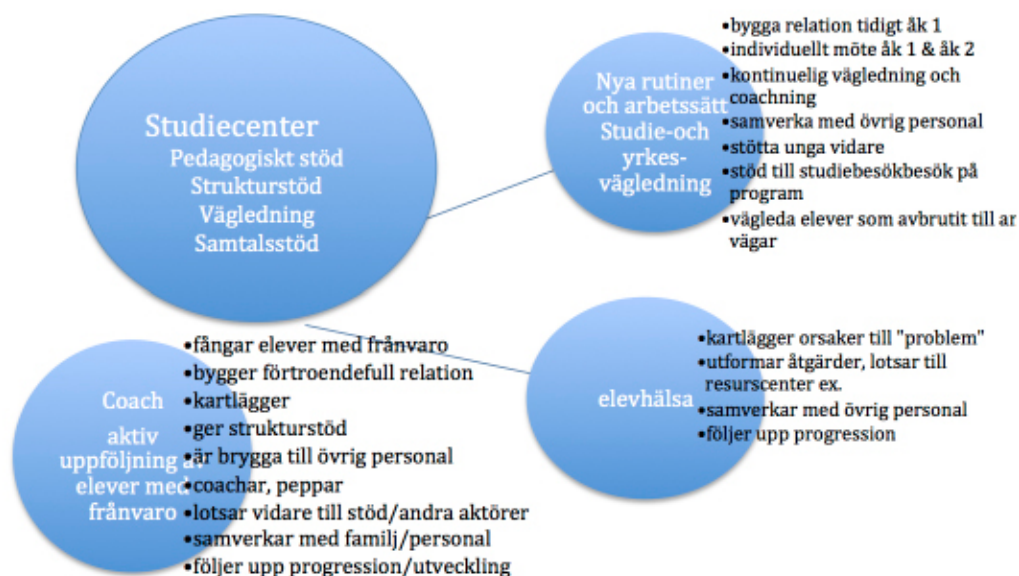
Syftet med projektet var att skapa en så gynnsam studiesituation som möjligt för eleverna på skolan genom utveckling av ett proaktivt förebyggande arbete, och därigenom stötta fler elever att fullfölja sina gymnasiestudier. Förändringsarbetet tog sin utgångspunkt i en utveckling av elevhälsans förebyggande arbete och bestod av flera delar: förändrade arbetssätt och rutiner, organisatoriska förändringar i form av ett nytt resurscentrum som är öppet för alla elever, en elevcoach med ett särskilt uppdrag kring elever som har hög frånvaro samt en förstärkt studie- och yrkesvägledning. Insatserna omfattade även fortbildning och handledning av personalen för att stärka dess förmåga att skapa förtroendefulla relationer till elever som kan vara i riskzonen för avbrott på grund av frånvaro, låga skolresultat eller annan problematik som påverkar deras förutsättningar att fullfölja sin utbildning. Syftet förtydligades genom ett antal delmål som löd som följande:

- Ökad måluppfyllelse (ökad andel elever som får slutbetyg inom tre år)
- Minska antalet elever som hoppar av gymnasieskolan
- Ökad andelen elever som får slutbetyg inom tre år
- Ökad andelen elever som får allmän högskolebehörighet
- Utvecklad förmåga hos pedagoger att skapa förtroendefulla relationer till eleverna i målgruppen
- Stärkt tillit till vuxenvärlden och till den egna förmågan
- Stärkt upplevelse av meningsfullhet och sammanhang
- Utveckling av entreprenörskap som motivationsskapande metod
- Utveckling av elevhälsans förebyggande arbete

En av mest centrala delarna av projektet är en ny plattform för elever i behov av stöd. Detta i form av ett resurscentrum som placerats centralt i skolan. Centret är bemannat av pedagogisk personal under stora delar av skoldagen och erbjuder eleverna olika former av pedagogiskt stöd såsom studieteknik, strukturstöd, planering av studier, användningen av kompensatoriska hjälpmedel och ämnesstöd. Eleverna har även tillgång till utökad vägledning av studie- och yrkesvägledare samt samtalsstöd.

De övriga delarna av projektet består av en utveckling av Elevhälsans arbete, förstärkning av studie- och yrkesvägledningen och en elevcoach på 20-25%. Coachfunktionen är ny på skolan med uppdraget att fånga upp och arbeta förebyggande med de elever som riskerar att avbryta sina studier på grund av frånvaro. Coachen kontaktar elever med frånvaro, etablerar ett samarbete med dem och fungerar sedan som en brygga mellan elever och övrig personal och stöttar dem i processen med att återuppta skolarbetet och öka sin närvaro, eller för att stötta dem vidare till studie- och yrkesvägledare och andra aktörer vid behov. Coachen ingår i elevhälsoteamet tillsammans med kuratorer, studie- och yrkesvägledare, skolsköterska och specialpedagog och stärker på så sätt samordningen av arbetet och olika stödinsatser kring eleverna.

En övergripande bild av verksamhetens struktur ser ut som följande:

I följande del av rapporten beskrivs bakgrunden till projektet för att beskriva relevanta kontextuella och organisatoriska bakgrundsfaktorer i kommunen såväl som i skolorganisationen, innan projektets delar och utvecklingen av det förebyggande arbetet på Sunnerbogymnasiet beskrivs i mer detalj i kapitel 3.

2.1 Kommun och skolkontext

Ljungby kommun är vidsträckt till ytan och en relativt stor andel av kommunens invånare bor på landsbygden. I tätorten bor ca 15 000 personer. Befolkningen i kommunen som helhet är ca 27 000. Ljungby kategoriseras som "varuproducerande" kommun, och andelen högskoleutbildade är relativt låg. Historiskt har Ljungby varit en välmående kommun med låg arbetslöshet och ett rikt och varierat lokalt näringsliv. Finanskrisen konjunkturunedgången 2008 slog dock hårt mot kommunens företag. Arbetslösheten ökade och skattekraften minskade som en följd härav.

Sunnerbogymnasiets upptagningsområde är i första hand Ljungby kommun. Många elever åker buss från landsbygden in till gymnasieskolan i Ljungby tätort. Enstaka elever kommer ifrån grannkommunerna, och några elever som läser på ishockeygymnasiet har kommit mer långväga ifrån och bor i egen lägenhet eller är inackorderade i Ljungby. Strax under 1000 elever studerar på ungdomsgymnasiet. I skolan ryms också vuxenundervisning, SFI, vuxensärskola, gymnasiesärskola och tapetserarutbildning. På skolan erbjuds alla högskoleförberedande program utom det humanistiska programmet. Dessutom finns åtta av yrkesprogrammen samt introduktionsprogrammen.

2.2. Bakgrund till projektet

Avbrottsfrekvensen bland eleverna på skolan har, enligt rektor, varit ganska låg under en längre period, men ledningen uppfattade i granskningar av elevernas resultat att även att måluppfyllelsen var relativt låg vilket de ville adressera. Dessutom hade ledningen under

en tid uppmärksammat att det fanns ett behov av att utveckla det förebyggande arbetet, systematisera rutiner och arbetssätt och utforma riktade insatser till elever med särskilda behov, och särskilt då till elever med hög frånvaro.

Behov av riktade insatser för elever som avbryter sina studier

Före Plug In-projektets start hade ett projekt drivits i kommunen under två år för att fånga upp de ungdomar som avbröt sina studier utan planerad sysselsättning samt för dem som av olika anledningar inte påbörjade gymnasiestudier. Projektet som var ett samverkansprojekt mellan Socialförvaltningen och Utbildningsförvaltningen där rektor för gymnasieskolan

ingick i styrgruppen, fungerade som en utveckling av det Kommunala informationsansvaret (KIA) och blev till viss del en inspiration till utformningen av Plug In. Det var tidigare oklart i kommunen var ansvaret för dessa ungdomar låg, och hur de skulle fångas upp och stötts vidare till sysselsättning. När projektet avslutades förlades ansvaret för KIA till gymnasieskolan, men utan att särskilda resurser, strukturer eller ett tydligt uppdrag fanns kopplat till verksamheten. Rektorn såg en möjlighet att genom Plug In-projektet fortsätta att utforma arbetet med unga som avbrutit sina studier samt integrera det med utvecklingen av det förebyggande arbetet på skolan. Arbetet kring de unga hade tidigare till största delen kretsat kring att ge praktiskt vardagsstöd och involvera de unga i självstärkande aktiviteter, och det hade inte funnits utrymme för en pedagogisk utveckling som tydligt syftade till att stötta de unga tillbaka till studier, vilket nu rektor ville adressera med Plug In-projektet.

Vårt problem är egentligen inte så mycket relaterat till avbrott, men mer med måluppfyllelsen. Problemet är att våra elever faktiskt inte lyckas så bra som de skulle kunna. Det är för få som får högskolebehörighet, som inte får sina 2250 poäng, Det behöver vi också jobba med, och nu fanns det en möjlighet till det i Plug In. (rektor)

Behov av att flytta in elevhälsan ”i klassrummet”

På Sunnerbogymnasiet hade det under en längre tid pågått ett utvecklingsarbete kring elevhälsan, vilket ytterligare förstärktes i och med skrivningarna i den nya skollagen. Arbetet var fokuserat på att utveckla strategier för att integrera elevhälsan tydligare i övriga delar av verksamheten och undervisningen. Organisatoriska förändringar såväl som nya rutiner och arbetssätt utformades för att fånga upp elevernas olika behov tidigare och möta dessa på ett bättre sätt. Det fanns en ambition att elevhälsans uppdrag skulle börja i klassrummen ”på riktigt”.

*För mig har Plug In handlat om att göra ett paradigmskifte i arbetet med den här målgruppen elever som har svårt att klara skolan, hur vi ser dem; från att säga den är en grupp som inte ska vara här, till det är en grupp som SKA vara här och som vi ska jobba med.
(Kurator)*

Initialt handlade det om att ”stärka elevhälsans legitimitet” för att kunna utnyttja deras kompetens i undervisningen i utformningen av positiva, trygga inkluderande lärandemiljöer. Men det syftade även till att belysa verksamheten och orsakerna till ”problem” med frånvaro och låga resultat från ett annat perspektiv. Ledningen ville skifta fokus från individer till arbetsätten och processerna på skolan, vilket rektorn menade var en förutsättning för att bättre kunna möta elever i behov av särskilt stöd. Elever med låga resultat från grundskolan och en mer komplex skolbakgrund hade identifierats särskilt som en målgrupp för ett mer integrerat elevhälsoarbete. Rektor menade att det handlade om att kontinuerligt arbeta med ”elevsynen för att inte förlägga problem hos elever” och utveckla verktyg som kan resultera i ett positivt samarbete i mötet med elever som kommer med många negativa erfarenheter från sin skolgång.

Gymnasieskolan är fortfarande ganska traditionell i sin pedagogik och i sitt förhållningssätt, och man arbetar själv i sitt klassrum. Och elever som inte passar in i mallen upplevs svåra att möta... Personalen i elevhälsan här är fantastisk och vi vill ju använda deras kompetens in i klassrummet... (rektor)

Det fanns även en tydlig ambition att förstärka vägledningsarbetet på skolan som ett led i utvecklingen av det förebyggande arbetet, eftersom dess betydelse i relation till studieavbrott uppmärksammats. Särskilt för elever i behov av stöd i olika former, menade rektorn att studie- och yrkesvägledarnas kompetens var vital. Deras breda uppdrag och verktyg för att stötta elevernas personliga utveckling genom självstärkande och motivationshöjande arbete uppfattades bidra med en central pusselbit i utformningen av proaktiva strategier. För att skapa utrymme för ett bredare och mer fördjupat vägledningsarbete utökades därför SYV med ytterligare tid som var riktad mot elevsamtal.

Behov av systematisering av brett förebyggande stöd

Ett annat område som ledningen ville adressera inom projektet handlade om organisatoriska utmaningar kopplade till det stora utbud av program och inriktningar som skolan erbjuder. Bredden innebär rent schemamässigt att det är svårt att skapa en sammanhållen skoldag och håltimmar förekommer regelbundet i elevernas scheman. Personalen hade

uppmärksammat att elever på egen hand hade svårt att utnyttja tiden mellan lektioner på ett effektivt sätt, och det saknades även ”bra rum” att sitta och arbeta i.

Vi vill verkligen att SYV här ska få vara vägledare i ordets rätta bemärkelse... Och att försöka renodla deras uppdrag, och att verkligen få in dem i det här förebyggande arbetet kring eleverna för det kan ha en sådan oerhörd betydelse. När man tar del av hur arbetar med elever, hur de får fram det här med vilka eleverna är, deras identitet, vad de är bra på: vad kan jag, vad vill jag? Det är ju bara magiskt! Men det tar ju tid och då kan man inte sitta upptagen med tusen möten och administration... (Rektor)

Dessutom visade dokumentation att det bland elever fanns ett tydligt behov av stöd som var relaterat mer till studieteknik, praktisk planering och att skapa struktur för sitt skolarbete lite mer övergripande i vardagen som komplement till det riktade ämnesstödet. Kuratorerna beskrev att de kunde skönja tydliga mönster i avbrottsprocessen där elever som upplevt utmaningar med strukturen, arbetssätten och kraven i gymnasieskolan och inte presterat lika bra som i grundskolan, resignerat i åk 2 och avbrutit.

För att bredda det ämnesstöd som de undervisande lärarna kunde erbjuda, beslöts att ett bemannat studiecenter skulle organiseras. Syftet med resurscentret var att fånga upp en större variation av behov. Det skulle vara öppet för alla elever, men även fungera som en del av ett åtgärdsprogram eller som en insats rekommenderad av mentorer eller undervisande lärare för elever med behov av intensivare stöd under perioder eller kontinuerligt. Särskilt skulle verksamheten riktas till elever som riskerar att inte fullfölja sina gymnasiestudier på grund av frånvaro, låga resultat i skolarbetet, behov av strukturstöd eller motivationshöjande insatser, samt elever i behov av särskilt stöd vilket beräknades omfatta en grupp av ca 20 elever.

Många elever behöver ju också lite extra stöd och guidning och inte minst med studieteknik, strukturstöd och planering. Vi har känt det när vi sitter och utreder olika ärenden och undersöker det egentliga problemet. Det kanske inte handlar om särskilda mattesvårigheter eller läs-och skrivsvårigheter. Det handlar om att det är kaos i elevens planering, hen skriver inte upp läxor, har ingen susning om hur man ska ta sig an en stor textmassa o.s.v. och då är det ju där vi ska in och jobba. (rektor)

Kompetensutvecklingsteman kring elevers olika behov och förutsättningar

Parallellt med arbetet som utvecklats inom Plug In har personalen på skolan även genomgått olika typer av fortbildning som berör viktiga teman relaterat till ett proaktivt förebyggande arbete. Elevhälsoteamet har gemensamt genomgått kompetensutveckling i motiverande samtal och all personal har under en längre period arbetat med formativ bedömning där viktiga delar kring det relationella ledarskapet i klassrummet har lyfts såsom vikten av höga förväntningar och förtroendefulla relationer. Även en forskare vid Jönköpings högskola, Martin Hugo, som forskat om elever med komplex skolbakgrund och negativa skolerfarenheter från grundskolan, har varit på skolan och föreläst för alla personal. Rektor menade att den gemensamma kompetensutvecklingen har varit en viktig väg in i att stärka det förebyggande arbetet

All personal ingår även i ett samarbete med Lärarförbundet, ”Learning study”, för att stärka det kollegiala lärandet.. Pedagogerna har bildat lär-grupper utifrån sina intresseområden och arbetar gemensamt med att planera arbetsområden och lektioner, och utför och utvärderar dessa efteråt. Processen har stärkt de ”pedagogiska samtalen” på skolan, och rektor menade att det också har haft betydelse för utvecklingen av strategier för att bättre möta elever som är i behov av stöd.

Det är ju en jättestor del av det här arbetet också. Formativ bedömning handlar ju mycket om att stärka varje elev och stötta dem se sitt lärande, och det förhållningssättet är ju jätteviktigt. Det har vi vävt in i arbetet. (Rektor)

3. Resultat: utveckling av det förebyggande arbetet

I följande del av rapporten behandlas arbetet inom Plug-In-projektet i Ljungby från projektstart under höstterminen 2012 fram till mars 2014, då materialinsamlingen inför den här rapporten avslutades. Syftet med granskningen var som nämnts, att bättre förstå hur och varför arbetssätten, de nya funktionerna och strukturerna fungerar i arbetet med att få fler unga att fullfölja sina studier. Sålunda var syftet inte att analysera resultatet i relation till de övergripande projektmålen, ett uppdrag som utförs i form av en effektutvärdering genom externa utvärderare samt en lokal slutrapport (se www.PlugInnovation.se), utan uppdraget var att komplettera dessa resultat med en detaljerad beskrivning av projektets kontext och arbetssätt för att fånga viktiga framgångsfaktorer i arbetet med att motverka studieavbrott. Studien fokuserar på deltagarnas upplevelser av projektet, vad personal och elever upplever fungerar, hur det fungerar, och vad som kan göras för att ge så bra förutsättningar som möjligt för att stötta elever att fullfölja sina gymnasiestudier.

Dock inleds analysen av utformningen av det förebyggande arbetet med en kortare sammanfattning av ”resultat” kopplat till projektets lokala målsättningar såväl som de övergripande nationella målen, för att beskriva och kontextualisera förändringarna på individ- och organisationsnivå som projektet genererat.

Plug In-projektet på Sunnerbogymnasiet har resulterat i en utveckling av det förebyggande arbetet på flera olika områden. Det har resulterat i nya funktioner, organisatoriska förändringar samt nya och förändrade rutiner, arbetssätt och metoder för att kunna möta fler och mer varierade behov hos elever i gymnasieskolan. Resultaten omfattar sammanfattningsvis följande områden:

- Förbättrade identifieringsprocesser av elever i behov av stöd.
- Förstärkta rutiner och arbetssätt kring elever i behov av stöd.
- Förbättrade möjligheter för unga att fullfölja sina studier genom en utökad repertoar av stödinsatser och kvalitet i insatser genom ett resurscenter
- Förstärkning av det uppsökande arbetet kring elever som har hög frånvaro genom en elevcoach-funktion
- Förstärkta samverkansprocesser kring elever i behov av stöd inom skolans organisation genom elevhälsans förebyggande arbete, samt med aktörer utom skolan genom elevcoach-funktionen.

Efter resultatsammanfattningen av projektet följer en mer detaljerad beskrivning av de nya funktionerna, strukturerna och arbetssätten relation till övrig verksamhet, och de framgångsfaktorer i arbetet som identifierats med det förändrade förebyggande arbetet.

3.1. Ett proaktivt, hållbart, elevcentrerat stöd och färre unga utanför

Arbetet med att utveckla de förebyggande insatserna på skolan har uppfattats som värdefullt av elever, ledning, och personalen i elevhälsoteamet som intervjuats. Behovsområden som identifierats i det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats genom nya arbetssätt och innehåll, och organisatoriska förändringar har genomförts för att hitta hållbara

strukturer som är anpassade efter elevernas behov och förutsättningar.

De som intervjuats är överens om att coachen fyller en viktig funktion som lärare och annan skolpersonal praktiskt har svårt att organisera och hinna med, men som även skiljer sig tydligt från pedagogernas och elevhälsans huvuduppdrag. Elever med stor frånvaro, som tidigare varit svåra att nå fångas nu upp, får del av insatser och kan stöttas vidare tillbaka till studier eller annan lämplig sysselsättning och riskerar inte i lika hög grad att bli passiviserade och ”utanför.”

Det har hänt jättemycket... Det här känns som en seger att vi har kommit så långt med att integrera elevhälsan med det som sker i klassrummet. Det betyder verkligen något nu om elevhälsan säger någonting om hur man behöver jobba med strukturen i en klass om det nu handlar om grupperingar eller vad det kan vara för något. Så det känns som en jätteseger att vi kommit så långt. Och specialpedagogerna arbetar nu uteslutande med handledning exempelvis.
(rektor)

Det här med studiecentret har ju gjort en enorm skillnad. Nu tänker man ju på det, har det i bakhuvudet hela tiden, att det finns där som en plattform för olika typer av behov. Det har gjort jättestor skillnad.
(Kurator)

Även resurscentret beskrivs fylla en viktig funktion för elever som av olika skäl under perioder, eller kontinuerligt, är i behov av mer omfattande stöd med sitt skolarbete. Elever som efter exempelvis en tids sjukdom har missat delar eller hela kurser kan nu erhålla ett sammanhållet stöd för att komma i fas med sin studieplan. Andra elever som avbrutit sina studier har genom Fokus haft en möjlighet att återintegreras gradvis och följa mer flexibla studieplaner där ibland merparten av undervisningen sker på resurscentret. Det som uppfattas särskilt positivt är tillgängligheten, kontinuiteten och bemanningen av personal med olika kompetenser, vilket möjliggjort för fler elever att erhålla ett stöd utifrån deras individuella behov.

Jag hade aldrig klarat matten utan Fokus, det finns ingen möjlighet. Här har jag hela tiden haft möjlighet att få det där som man inte hinner på lektionerna och någon som verkligen sitter ner och förklarar och kan göra det. Jag har behövt det hela tiden, att gå hit så fort det går i mitt schema. (elev)

Den utökade och omstrukturerade studie- och yrkesvägledningen (SYV) beskrivs också bidra mycket positivt till det förebyggande arbetet. Genom att en personlig kontakt med SYV etableras redan i åk 1, fångas fler elever upp tidigare som känner sig osäkra och är i behov av stöd i sin studiesituation, och ett mer proaktivt arbete kan utformas. Arbetssättet beskrivs även ha påverkat kvaliteten på vägledningen positivt i och med att individuella mötena ger bättre förutsättningar för ett relationellt arbete. Trygga förtroendefulla relationer beskrivs som en nödvändighet för att kunna bedriva en meningsfull vägledning som stöttar en långsiktig, positiv helhetsutveckling hos elever. På så vis har förändringarna medfört att fler elever, och särskilt de som tidigare varit svårare att nå har nu fått utökat stöd och vägledning för att kunna fullfölja sina studier.

*Jag hade inte orkat med och gjort färdigt om Fokus inte hade funnits.
Det hade inte gått att komma tillbaka och fixa allt efter jag var sjuk.
(Elev)*

3.2. Utveckling av strukturer och rutiner

För att utveckla arbetet för att elever i behov av särskilt stöd snabbt ska fångas upp och få rätt stöd har nya rutiner, arbetssätt och strukturer på skolan utformats.

Arbetsgången på skolan för att snabbt identifiera och adressera faktorer som indikerar en ökad risk för avbrott eller att elever inte kommer att fullfölja sina studier har skärpts ytterligare under tiden för Plug In-projektet. Lärare skickar en orosanmälan till ledningen så fort en elev riskerar att inte nå kursmålen, har frånvaro eller om det finns oro för något, och undervisande lärare i kursen inte kan lösa behoven inom undervisningens ram. Skyndsamt genomförs då en första utredning om vad varningen kan bero på. Denna görs av mentor, lärare, specialpedagog och andra som har en relation till, och kunskap om eleven. Då beslutas vem som ska ta ansvar för att undersöka bakomliggande orsaker. Ofta är det specialpedagogen som tar det första steget i den processen. Mentorerna kan också söka upp elevhälsan direkt om det finns en anledning till oro kring en elev varvid elevhälsan kontaktar eleven för att försöka börja etablera en relation och undersöka situationen, vilka behov som finns och vilka insatser som kan vara lämpliga, där det nya resurscentret är en möjlig åtgärd.

Fokus: Ny plattform för flexibelt stöd

Resurscentret Fokus fungerar som en uppfångningsyta för elever som behöver stöd för att klara sitt skolarbete, men det fungerar även som en plattform för elever som av olika anledningar avbrutit sina studier och behöver mycket flexibla lösningar för att åter närma sig studier. Tidigare hade lärarna haft ett visst antal minuter inlagda i sitt schema för att kunna erbjuda stöd till sina respektive klasser, tid som nu istället förlades till resurscentret för att samla insatserna till en yta och därigenom kunna öppna för att nå fler elever under skoldagarna.

Eleverna på Fokus

Under tiden för materialinsamlingen för den här rapporten användes resurscentret Fokus

av många olika elever på varierande sätt. En del gick till Fokus för att få stöd med sitt skolarbete under håltimmar och raster, eller sitta i en lugn miljö för att plugga på egen hand. Andra gick dit för att göra sina prov och det som bedömts lämpligt av lärare. Personalen beskrev att ganska många av eleverna i behov av mer extensivt stöd hade funktionsnedsättningar. De vanligaste diagnoserna handlade om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar såsom problem med de exekutiva funktionerna vilket gör att eleverna har svårt att strukturera sitt arbete, planera och komma ihåg viktiga saker. En del av eleverna hade exempelvis behov av att ha en extra uppsättning böcker på skolan, vilket de då hade i centret.

Ett antal elever hade schemalagda positioner i Fokus under skoldagen. Ungefär 20 elever (13 manliga och 7 kvinnliga) fanns på centret regelbundet varje dag/vecka. Dessutom fick 5-6 elever merparten av sin undervisning på centret för att de antingen hade avbrutit sina gymnasiestudier och skulle återintroduceras till studier eller för att de av olika anledningar inte kunde följa sina klasser och hade en mycket individualiserad studieplan. Dessa elever hade undervisning på Fokus under förmiddagarna. Tre av eleverna som var på Fokus regelbundet hade en neuropsykiatrisk diagnos, fem läste svenska som andraspråk.

Utformning av ett effektivt, "icke-stigmatiserande" brett stöd

Resurscentret är öppet för alla elever på skolan och på så vis "frivilligt", men elever med ett identifierat stödbehov refereras till centret av sina mentorer, lärare eller EHT-personal, exempelvis som en del av ett åtgärdsprogram. För elever som är osäkra och upplever svårigheter med att på egen hand ta kontakter och uppsöka nya sammanhang, görs introduktionsbesök på Fokus. Då åtföljer exempelvis kurator eller annan EHT-personal eleven till centret och presenterar resursläraren och lokalerna, berättar om vad man kan få hjälp med och visar att man även kan få sitta och studera där i lugn och ro om man vill.

Ledningen och EHT-personalen marknadsför resurscentret via mentorerna och lärare till föräldrar och elever och har använt forum som öppet hus och föräldramöten för att berätta om stödmöjligheterna där. För att undvika att eleverna känner att de riskeras att "stämpas" som avvikande om de går till Fokus för stöd, har ledningen medvetet valt att uppmuntra alla elever att använda centret som en öppen resurs oavsett om det gäller läxhjälp, ämnesstöd, eller behov av en lugn plats under håltimmar och raster. Även elever som "kommit längre" i sin måluppfyllelse har tillgång till Fokus och personalen där.

Elevhälsoteamet lotsar nu ofta elever till resurscentret om de uppfattar att elever skulle gynnas av stödresurserna där. Man behöver inte vänta på ett åtgärdsprogram.. (Rektor)

Centret är bemannat under stora delar av skoldagarna av lärare med olika ämneskompetenser under olika tider av dagen. Under förmiddagarna finns en särskild resurspedagog på centret vilket gör att de elever som har behov av mycket struktur och tydliga rutiner har en möjlighet att börja sin skoldag på Fokus på samma sätt med stöd av en pedagog som de har en relation till.

Det är jätte viktigt, att det finns någon där när man själv kan och olika ämnen. För mig är det ju matte men också nån som kan förklara – det är de jättebra på lärarna där! (elev)

Resurspedagogen finns även tillgänglig under andra delar av dagen tillsammans med övriga ämneslärare. Strukturen syftar till ”rama in dagen” för eleverna och skapa trygghet och kontinuitet. Resurspedagogen vet vilka elever som ”refererats” till centret av olika anledningar, kan fånga upp dem och ha material och en strategi redo för att stötta dem på bästa sätt, och fungerar på så vis som en samordnare för eleverna. Att skapa struktur för eleverna och stötta

dem till att organisera arbetet och uppgifterna som de behöver göra, beskrivs som en av de viktigaste funktionerna för resurspedagogen, men hen fungerar även som ett vuxenstöd och samtalstöd vid behov i samverkan med kuratorerna.

Jag finns där och kan ge en klapp på axeln eller vad som helst och att vi pratar med dem. Även om jag inte kan varennda fråga så kan jag ändå finnas där och gå igenom dem och prata om det... (elev)

Förändrade arbetsätt för SYV

I satsningen på elevhälsan ingick studie- och yrkesvägledningen som en viktig del, eftersom det, som nämnts, identifierats som ett centralt område i det förebyggande arbetet. En av studie- och yrkesvägledarna (SYV) på skolan fick inom ramen för projektet förändrade arbetsuppgifter för att utveckla en struktur för att snabbare fånga upp elever i behov av utökad vägledning.

Under projekttiden avlastades SYV delar av det administrativa arbetet för att utöver de ordinarie klassrumsbesöken även ha möjlighet att träffa alla nya elever individuellt. Tidigare hade SYV presenterat sig för eleverna i åk 1 i grupp under lektionstid, berättat om sitt uppdrag och informerat om centrala begrepp och delar i gymnasieutbildningen., vilket inte upplevdes vara produktivt för att fånga upp elever i riskzonen. Klassrumsbesöken genererade sällan vidare kontakter, och det var tydligt att SYV-resursen inte nyttjades av eleverna med störst behov. Utifrån litteratur på området, och sin egen erfarenhet, menade SYV att elever från studieovana hem och elever med en komplex skolbakgrund som känner sig mer osäkra i skolsammanhang ofta har utvecklat en lägre självkänsla. Det medför att de har en högre tröskel för att söka stöd och information, eftersom de inte vill uppfattas som avvikande på något sätt. SYV beskrev att för dessa elever är det ”ett alldeles för stort steg” att på egen hand söka upp någon för vägledning som de bara sett en gång i klassrum-

met. En utvärdering som tidigare genomförts av studie- och yrkesvägledaren med elever i åk 3 hade ytterligare indikerat att flera av eleverna inte tillgodogjorde sig information som presenterats till klasserna.

Skolsköterskorna, de har ju sitt program med att träffa varje elev i åk1, och så blev vi lite avundsjuka på det. Tänk om man kunde få träffa dem och åtminstone få etablera en relation. För det handlar ju om att ha tilltro till någon om man ska kunna berätta om sitt liv för någon. (SYV)

De elever som är drivna och motiverade söker själva upp och tar reda på vad som gäller med behörighet för olika program för fortsatta studier, och det är ofta elever från studieförberedande program som har bra resultat och redan har ganska stora kunskaper kring vad som krävs för olika utbildningar. Vi måste hitta sätt att fånga upp de andra, som egentligen har större behov!! (SYV)

Individuella möten för ökad kvalitet

Den nya rutinen bestod av att alla elever i åk 1 träffade SYV individuellt för ett 10-15 minuter långt samtal där eleverna fick berätta om hur de upplevde skolstarten och sitt programval. Under samtalet gjordes även en kortare genomgång av viktiga begrepp på en checklista för att ge SYV en bild av om eleverna förstått vitala delar av gymnasieprogrammets utformning samt den egna studieplanen. Begreppen omfattade termer som studieförberedande, yrkesförberedande, särskild behörighet m.m. (se PlugInnovation, metodbanken, Ljungby).

SYV rapporterade att den nya rutinen med individuella samtal genererat ett helt annat gensvar från eleverna jämfört med klassrumsbesöken, även om innehållet egentligen varit exakt detsamma. Samtalen har resulterat i att många elever nu har fortsatt kontakt både genom fysiska möten eller via mail för att ställa frågor och reda ut saker kring sina studie-

Det där personliga mötet gör sån skillnad! Att få information och göra det tydligt. ”Det är det här som är din studieplan för att du ska nå målen, och det är det här du ska klara, och det här har du klarat, och det här har du inte klarat. Då behöver du göra det här och så...” Helt plötsligt får vi gång den där coachningsprocessen som är så viktig. Plötsligt är de med..(SYV)

planer. Arbetssättet har även förändrat karaktären på vägledningen med en större fokus på långsiktiga mål och att elever mer aktivt börjat utforska yrken de kan vara intresserade av. De individuella introduktionssamtalen har på så vis utmynnat i en djupare och bredare vägledning och coachningsarbete. Processen beskrivs även haft en motivationshöjande funktion genom att kopplingarna mellan framtida mål och studier stärkts, och att SYV kunnat ”slipa ned eventuella trösklar” i form av administration eller brist på information, som kan utgöra hinder för elever i deras väg mot framtida mål.

Eftersom responsen för den nya rutinen var så positiv för åk 1, beslutade SYV att individuella samtal skulle genomföras även i åk 2 utifrån samma struktur men på frivillig basis. Det upptäcktes då att behovet av utökad vägledning framstod som ännu större bland eleverna som kommit längre i sin utbildning. De hade, som SYV beskrev, även börjat se ”verkligheten bakom hens ord” och hade behov av att föra en dialog kring sin framtid och sin studieplan i relation till den. Checklistan med begrepp visade sig vara ett centralt verktyg i samtalen även för elever i åk 2, då flera av eleverna fortfarande var osäkra på strukturer och möjliga framtidsvägar trots att de började se slutet på sina gymnasiestudier.

Många av de här ungdomarna har inte stöd hemifrån, de behöver hjälp att kanske ansöka till högskolan och få stöd med de där första stegen, och klara de första proven eller vad det kan vara. Att ha någon som sätter igång och coachar så de ser att det är möjligt... (SYV)

Inom ramen för projektet gavs även utrymme för SYV att vägleda ”gamla elever” som lämnat skolan utan att ha fullföljt sina studier, vilket uppfattades som en positiv förändring i arbetet med att stötta unga tillbaka till sysselsättning. Tidigare var rutinen att skicka dessa ungdomar vidare till studievägledare inom Vuxenutbildningen vilket oftast stoppade upp samtalen, eftersom de unga inte hade en relation till personalen där från tidigare. Att söka upp nya personer på egen hand blev för många unga en alltför stor tröskel. SYV beskrev att projektet på så vis även varit ett viktigt steg i rätt riktning för att stötta unga som befinner sig ”utanför”, även om resursen fortfarande inte är tillräcklig för de unga som står ”längst ifrån”. SYV beskrev att det var tydligt att en mycket mer aktiv uppföljning med exempelvis hembesök och intensiv individuell coaching, motivationshöjande verksamhet och lotsning skulle behövas för de ungdomar som saknar förmågan att på egen hand söka hjälp.

Nu kan jag ta emot dem (gamla elever) också och de kan få träffa mig som de känner sen innan lite och jag kan guida vidare... Sen är det ändå så att alla inte kan ta nästa steg själva även om det finns något, och jag har ju inga möjligheter att åka hem och fånga upp eller att följa med till AF o.s.v. där finns det inget utrymme... (SYV)

Aktivt uppsökande arbete för att stötta elever med hög frånvaro: elevcoach

Inom projektet har det uppsökande arbetet riktat sig till elever med hög frånvaro, vilket uppfattats som en utmaning. Det har utökats och förstärkts och man har vidgat sin repertoar av strategier för att stötta elever att komma till skolan och delta i undervisningen. För att säkerställa att man når så många elever som möjligt rör sig de två kuratorerna mycket ute i verksamheten för att fånga upp elever, och alla i EHT-teamet samverkar tätt med personalen i resurscentret Fokus för att utforma stöd utifrån elevernas olika behov. Som nämnts ledsagar exempelvis kuratorerna ofta elever till Fokus. Kuratorerna åker även och hämtar elever eller möter dem på vägen för att underlätta för elever att kunna delta i undervisningen.

En annan viktig förstärkning av det förebyggande elevhälsoarbetet är en ny elevcoach-funktion riktad till elever som har hög frånvaro eller har uppmärksammats av mentorer och/eller undervisande lärare. Elevcoachen har utvecklat en tydlig metodik och struktur i sitt arbete utifrån ett brett uppdrag som syftar till att stötta elever att återuppta skolarbetet eller, om det inte bedöms möjligt, lotsa elever vidare till andra utbildningsalternativ eller sysselsättning.

Man får oftast försöka flera gånger, det är sällan det går direkt. Kanske det tar 3-5 sms... (coach)

Bygga relation, kartlägga och utforma mål: Coachens rutiner och arbetssätt

Om initiala åtgärder med mentorsamtal inte ger önskat resultat för elever i form av ökad närvaro meddelar rektor elevcoachen som då kontaktar elever via sms. Eleverna har på förhand blivit informerade av sin lärare eller rektor vem coachen är och om syftet med kontakten. Coachen ringer och skickar sms tills eleven svarar, vilket ofta innebär 5-6 samtal och flera SMS. I något fall har en vårdnadshavare kontaktats efter att eleven inte har svarat efter upprepade försök. Även mentorer kontaktas om det är så att coachen inte når fram till eleven, eller om eleven uteblir efter två avtalade möten, eftersom det kan finnas kritiska omständigheter som coachen behöver ha vetskap om som kan påverka arbetets utformning.

Efter att kontakt har etablerats försöker coachen bestämma tid för ett första möte för att eleven ska få berätta om sin situation, orsakerna till frånvaron och hur skolarbetet går i de olika kurserna. Målet är initialt att bygga upp en förtroendefull relation till eleven, vilket beskrivs som en förutsättning för ett fortsatt positivt samarbete.

I det första mötet ser coachen som sin främsta uppgift att lyssna och låta eleven berätta helt fritt om sin situation och orsakerna till frånvaron. Coachen ifrågasätter inget som eleven berättar och ställer inga krav utan försöker bedöma ett lämpligt nästa steg utifrån det som framkommit. Man avtalar sedan en tid för nästa möte och tills dess ska coachen plocka fram elevens strukturplaner som innehåller all information om elevens kursresultat.

Coachen kopplar efter det första mötet in SYV, specialpedagogen och övrig elevhälsooper-

sonal utifrån behov, för att gemensamt gå igenom all information om elevens situation och lämpliga insatser. Även undervisande lärare informeras om coachens arbete med den aktuella eleven och får en introduktion om Plug In-projektet och coachens funktion.

Till nästa elevmöte tar coachen med en uppdaterad översikt över elevens aktuella studiesituation och går igenom den för att börja skapa samsyn kring hur det ser ut i olika ämnen. Tillsammans med eleven börjar coachen sedan att formulera mål utifrån den individuella studieplanen och förbereda för en återgång till undervisningen i de fall där det är aktuellt. Coachens fortsatta funktion är att försöka stötta eleven att gradvis återuppta sitt kursarbete genom att förbereda undervisande lärare och fungera som en brygga mellan lärare och elever när det finns önskemål om det. Konkret kan det handla om att informera om en bemötandestrategi för elever så att de inte upplever att de blir stigmatiserade när de ska återvända till klassrummet efter att ha varit borta en tid, eller att initialt inte alltför stora krav ställs. Det kan också handla om att elever önskar att få en aktuell lista på uppgifter att arbeta med för att ta igen kursarbete de missat.

Vi måste först lära känna varandra lite och de behöver få koll på mig och vad jag gör förstås så de kan känna sig trygga med det... I början bara lyssnar jag. Innan första mötet tar jag aldrig reda på någonting innan för jag vill lyssna mer öppet. Om jag har hört något innan så vet jag att det finns en risk att jag tar åt mig och kanske sedan ställer någon fråga i mötet som blir fel och så. I första mötet får de verkligen berätta sin bild av situationen som ju ofta är ganska annorlunda än den skolan har.. Jag vet bara att de har hög frånvaro... (coach)

Vara en "brygga" och lots och peppa: Coachens funktioner

Coachen menade att de flesta eleverna som varit frånvarande under perioder upplever att de "misslyckats" och känner sig rädda för att komma tillbaka till klassen eftersom de tror att de ska få skäll av sina lärare eller bli utpekade på olika sätt. Det finns ofta skamkänslor med i bilden även om lärare försöker att ta emot dem på ett uppmuntrande sätt. Lärarna informeras av coachen om hur eleven önskar bli bemött och vilka mål de har kortsiktigt och långsiktigt för att kunna återuppta sitt skolarbete och ta igen delar de missat. Coachen beskrev att det är viktigt att alla är överens om hur återgången ska gå till, och att lärare inte ställer alltför höga krav från första början, utan att man följer planen som gemensamt utformats. Vidare menade coachen att det ofta är en process att försöka återvända som kan ta tid och energi. Trots att elever har sagt att de vill och ska komma, är det vanligt att de ändå inte dyker upp till lektioner. Coachen beskrev då som sin viktigaste uppgift att försöka uppmuntra elever att inte ge upp, och även försöka påverka lärare att fortsätta att ha höga förväntningar trots bakslag.

Man kan ju inte bara möta dem med en hög böcker och uppgifter och lägga över på dem, liksom "Åh vad bra! Här har du allt du behöver göra!" Det blir ju inte så bra. Då kommer de inte tillbaka igen. (coach)

Jag behöver vara med vid samtalen för att veta vad de sagt, för ofta är det så mycket för dem också, mycket information att smälta och då behöver vi fortsätta prata om alternativen som kommit upp och sedan ha flera uppföljande samtal med SYV igen (coach)

Utifrån de mål som ställts upp, och stödbehov som eleven gett uttryck för lotsar coachen också elever vidare till elevhälsan eller andra aktörer. Även vid dessa tillfällen fungerar coachen som en "brygga" vid behov och elever önskar det. Coachen menade att många av ungdomarna befinner sig i en komplex situation och behöver få stöd av kurator eller från BUP. Vid samtal med studie- och yrkesvägledaren är coachen alltid närvarande för att fånga upp samma information som eleven och veta vad som bestämts för att kunna samordna det vidare arbetet. Vissa ungdomar har bestämt sig för att göra ett studieavbrott och behöver stöd att utforska andra vägar och alternativ som bättre passar deras mål.

En stor majoritet av de elever coachen arbetat med under projektet har varit inskrivna i åk 3. De har då oftast haft lång frånvaro under en period och har många oavslutade kurser. Det har medfört att flera har upplevt det som en stor utmaning att försöka återuppta sina gymnasiestudier och att det inte känts meningsfullt. Coachen stöttar då elever att utforska exempelvis andra studiemöjligheter via Komvux eller Folkhögskolor eller alternativ för att närma sig arbetsmarknaden via AF.

Att peppa eleverna till att se sina möjligheter och komma "på banan" igen, beskrivs av

Jag har känt att det är för sent att komma in i trean! Det jag kan göra då är ju att se på vad som händer nu, och vad händer sen och samverka med SYV, eller ska vi ta kontakt med arbetsförmedlingen?... Vi kan ju försöka fortsätta att få dem att komma hit men på något sätt är det ju mer intressant för dem att titta på vad de ska göra senare, att de inte ramlar ur och att de inte fortsätter vara hemma när skolan tar slut. (coach)

coachen som en central uppgift i arbetet. Många av ungdomarna som coachen kommer i kontakt med känner sig uppgivna och har varit inaktiva under en period, och behöver få tillbaka tilltro till sin förmåga för att kunna se sina förmågor och färdigheter och börja formulera mål. Även om eleverna inte uppfattar att det finns en chans att klara en gymnasieexamen, och de hellre vill pröva en annan väg, försöker coachen ändå stötta dem att klara kurser och försöka slutföra så många delar som möjligt i sin studieplan och hitta "positiva saker som fungerar", så att de är bättre rustade inför nästa steg.

De ska inte känna att det är kört bara för att de inte klarar upp sina gymnasiestudier just nu. Det finns ju andra alternativ som kan fungera. Men för att nästa steg ska lyckas är det bra om de vänt en negativ spiral...(coach)

4. Framgångsfaktorer

De återkommande framgångsfaktorerna i det förebyggande arbetet som beskrivits under intervjuer med personal i projektet, samt i annan dokumentation, berör organisatoriska dimensioner såväl som arbetssätt, förhållningssätt, samverkan och det pedagogiska ledarskapet. De viktigaste dimensionerna kan sammanfattas som följer:

- Ett holistiskt, elevcentrerat perspektiv på elever i relation till skolsituationen – fokus på behov utifrån helhetssituation
- Flexibilitet i utformningen av stöd
- Samverkan kring elevers behov i relation till skolsituationen - skapa en tydlig, sammanhållen process kring elever i behov av stöd
- Tydlig och kontinuerlig uppföljning av elevernas progression
- Förhållningssätt och bemötande
- Starkt ledarskap där ledningen driver det förebyggande arbetet som en del av det systematiska kvalitetsarbetet

4.1. Holistiskt perspektiv på elever

Ett framträdande tema som färgar beskrivningarna av framgångsfaktorer inom Plug In-projektet på Sunnerbogymnasiet var helhetssynen på elevernas behov i relation till skolsituationen. Det förebyggande utvecklingsarbetet syftade till att möta ett brett spektrum av behov såsom individualiserat pedagogiskt stöd, vägledning och flexibla lösningar för att förbättra förutsättningarna för fler elever att fullfölja sina studier.

Kuratorerna beskrev att en tydlig fokus på behov som sträcker sig utanför ett pedagogiskt stöd är nödvändigt om man ska tänka att även elever med ångestproblematik och annan psykisk ohälsa eller social problematik ska klara skolan. De menade att det exempelvis förutsätter ett mycket aktivt uppsökande arbete som det inte alltid finns utrymme för inom skolorganisationen.

Det är jättebra, jag hade inte klarat detta annars, det finns inga andra som kan hjälpa mig med hemma eller så just med just mat-ten och här får man hjälp med alla delar. Man kan få hjälp med hur man ska lägga upp det och göra inlämningar och alla delar. Det man behöver liksom inte kanske bara just den här mattegrejen...(elev)

Studiecentret Fokus beskrivs som ett viktigt steg mot ett mer holistiskt utformat stöd. Elever kan där ta del av intensivare insatser för att komma ifatt med sina studier om de varit frånvarande, eller få mer kontinuerligt stöd under längre perioder i olika ämnen, studieteknik eller för att skapa struktur i sitt skolarbete.

Centret är även en plattform för elever som har behov av att hitta en lugn plats under raster och håltimmar tillsammans med trygga vuxna. Personalen är tillgänglig under stora delar av dagen för att kunna nyttjas både före och efter ordinarie undervisning samt på dagtid för elever som under perioder har merparten av sin tid på Fokus och kompletterar på så vis andra ämnesinriktade stödinsatser.

Om jag ska lära mig något så går jag till Fokus... Där kan jag fokusera på det som jag VILL lära mig och det som är viktigt för där blir det inget tjafs om andra saker som det kan bli på lektionerna. Det är min stora plan vi jobbar med.. (elev)

Det som elever, ledning och personal beskrev som särskilt viktigt var just helhetsgreppet kring studiesituationen och skolarbetet – att man fick stöd att lägga upp en struktur och planer för att ”pricka av” delar som saknas tillsammans med ett tydligt studiestöd. Att bli sedd och bemött av engagerad personal som har kunskap om specifika individuella behov och utmaningar, och visar omsorg för ens helhetsutveckling, menade eleverna var en mycket viktig framgångsfaktor. Det breda stödet utifrån individernas långsiktiga mål upplevdes påverka motivationen på ett positivt sätt och därmed även lärandet och progressionen.

Det är ju det att man kanske inte förstår ens vad man har för möjligheter, och man har ingen hemma som vet. De behöver kanske den där lilla extra hjälpen med att fylla i papper eller göra ansökningar eller vad det kan vara. (SYV)

Den omstrukturerade och förstärkta studie- och yrkesvägledningen var en ytterligare dimension i ett holistiskt, individcentrerat perspektiv på elevers behov i relation till sin skolsituation. Ambitionen var att kompensera för individuella och strukturella bakgrundsfaktorer som kan utgöra trösklar för eleverna i deras progression. Det kunde handla om brist på kunskap och förståelse av gymnasieprogrammets utformning, stöd med att utforska kopplingar till framtida mål, samt möjligheter att reflektera över sina styrkor och färdigheter, men även om praktisk hantering av administration, lotsning eller coachning. Ett helhetsperspektiv på elevers behov i relation till vägledning beskrevs ha en stor påverkan på elevernas förutsättningar att nå sina kortsiktiga och långsiktiga mål. Förståelse för utbildningens syfte och utformning beskrevs som avgörande för elevers motivation och känsla av meningsfullhet med sina studier, medan det konkreta stödet med att fylla i blanketter och lösa olika administrativa uppgifter uppfattades möjliggöra för elever att faktiskt kunna ”ta nästa steg”.

Elevens helhetssituation är även centralt i coachens uppdrag, eftersom en heltäckande bild av orsakerna till att eleverna inte kommer till skolan är en förutsättning för att kunna

utforma hållbara långsiktiga lösningar. För att stötta en positiv utveckling utifrån ett helhetsperspektiv där elevens självkänsla och välbefinnande är i fokus såväl som studierelaterade behov samverkar coachen med övrig personal på skolan samt även med andra aktörer. Coachen menade att det inte var meningsfullt att exempelvis försöka pressa unga att snabbt återuppta studier på heltid om de exempelvis utvecklat en omfattande psykisk eller fysisk ohälsa, eller hade svårigheter att ta sig från hemmet. Sådana situationer kräver en mer omfattande process innan studier är aktuella.

Man måste ju hitta andra lösningar ibland som komvux och annat om det verkar vara ett bättre alternativ utifrån hur situationen ser ut för de här ungdomarna. Många är ju i besvärliga situationer och har stora behov av annat stöd... Det är klart att vi vill att gymnasiet ska fungera, men det är också viktigt att visa för ungdomarna att det inte är hela världen om man väljer en annan väg. Det handlar ju ibland om att hitta mer långsiktiga mål, mål man vill, det är inte kört! Först måste de ju få ordning på hälsan kanske och må bättre innan man kan ta nästa steg. (coach)

4.2. Flexibilitet

Ledningen, elevcoachen och övrig personal beskriver att flexibilitet och tillgänglighet är nödvändigt för att kunna fånga upp så många elever som möjligt i riskzonen, etablera kontakter och relationer med dessa och kunna erbjuda rätt form av stöd. Flexibiliteten som beskrevs berörde främst elevers olika typer av behov, tid, plats och bemötande.

Att öppna för smidiga vägar till stöd, även informella, beskrivs ha stor betydelse för hur effektivt resurscentret Fokus kan bli såväl som elevcoachfunktionen och kuratorernas arbete. Elever och personal menade att möjligheten att uppsöka resurscentret på olika tider på dagen när det passar individernas scheman är mycket viktigt och att stödet kan intensifieras under perioder, samt att det finns lärare tillgängliga som kan hjälpa eleverna med olika typer av stöd. En elev som på grund av sjukdom kom efter med många kurser menade att det intensiva heltäckande stöd hen erbjöds på Fokus var avgörande för att hen inte skulle avbryta studierna. Det kändes hopplöst att på egen hand försöka ta igen en stor mängd uppgifter i olika ämnen utan stöd med genomgångar, planering och struktur. En annan elev menade att det var möjligheten att ha ett kontinuerligt sammanhållet stöd kring vissa ämnen med en resurslärare som gjorde att hen klarade sitt skolarbete.

Kuratorerna beskrev att den tydliga fokusen på målgruppen för projektet och metodutvecklingen legitimerat nya arbetssätt och strategier som visat sig produktiva för att nå elever som skolan ofta har svårt att möta, exempelvis de som har svårigheter med att komma till skolan och som kräver mycket flexibla lösningar för att kunna delta och fullfölja sina studier. De upplevde att projektet bidragit till att systematisera flexibiliteten genom att de nu kunde pröva en bredare repertoar av insatser, och tänka friare ”utanför skolans ramar” vilket varit mycket gynnsamt. Det handlade om flexibilitet i insatstyper, platser och tidpunkter för möten.

Exempelvis har vi utökat våra insatser med strategier som att exempelvis åka och hämta elever som har ångestproblematik, om vi tror att det är en insats som är viktig för att klarar skolan... Där har vi sett hur det kan göra jättestor skillnad. Vi hade en elev som det bara tog stopp för när hen skulle ta sig hit, men det att jag ringde och hämtade upp henne på vägen gjorde att hen kunde fullfölja sin studier. Det var en högpresterande elev som ändå riskerade att inte klara det..(kurator)

Flexibilitet i form av tid framhålls särskilt som en viktig framgångsfaktor för att nå fram, och kunna skapa en förtroendefull relation med elever som har många misslyckanden bakom sig och som inte längre har någon ”tilltro till skolan.” För elever som har stor frånvaro, menade personalen, går det inte att direkt börja en insats utan att först bygga förtroende. Startsträckan för ett produktivt samarbete är mycket längre och sätten att initiera kontakt behöver variera. Elevcoachen kan exempelvis behöva träffa elever vid ett antal tillfällen på olika sätt innan man hittar en bra väg tillbaka till skolan och studier, och det är viktigt att det finns utrymme i organisationen för att anpassa det arbetet efter elevernas olika förutsättningar. På samma vis framhålls vikten av att lyssna till elevernas önskemål och vara flexibel kring bemötandet när de ska återuppta sitt skolarbete efter frånvaro. Coachen beskrev att det är vitalt att det finns en ”bemötandestrategi” som eleven känner sig bekväm med när de ska komma tillbaka till klassrummet. Det kan handla om hur de vill att läraren ska hälsa på dem, om klasskamrater ska informeras om något, eller vilken tidpunkt som passar bra.

Det kan handla om ganska små saker ibland men som gör stor skillnad. De kanske inte vill att läraren ska säga något alls eller låtsas om att de varit borta eller så. Men bara de vet vad som kommer att göras så och så, gör det stor skillnad.. (coach)

4.3. Skapa sammanhållen process kring eleverna – samordna, samarbete, samverka

I samband med utformningen av ett brett stöd som syftar till att fånga upp och möta ett spektrum av behov, beskrevs samverkan och möjligheten att skapa en sammanhållen process kring elever som några av de mest framträdande framgångsfaktorerna. Det handlade

Det stärker teamet kring eleven – man måste ha lärarnas välvilja för att få ta ut dem från lektionen och hitta den tiden. Så jag behöver ju ha ett bra samarbete. Lärarna kan också se att då blir ju de avlastade i den delen, att prata med eleven att se på konsekvenserna av att man inte klarar en kurs o.s.v. Jag har arbetat med dem (lärare) som är lättast att kommunicera med. (SYV)

om samverkan som en förutsättning för att kunna utföra arbetet, men även om ökad kvalitet i insatserna samt vinster för personal.

En central del av syftet med projektet kretsade kring att integrera elevhälsan tydligare i alla delar av arbetet med eleverna, och samverkan med lärarna beskrevs av EHT-personalen som en tydlig framgångsfaktor för att kunna stötta elever i riskzonen. I de fall där ett produktivt samarbete etablerats uppfattades resultatet som mycket positivt. Det handlade dels om ökade möjligheter till att utforma ”rätt” stöd för enskilda elever genom att personal delat information och kunskaper, men personal beskrev även att pedagoger och EHT upplevt vinster i sitt arbete i och med att ansvarsområden delats upp tydligare och att man gemensamt kunnat planera insatser eller aktiviteter.

Nu kan jag se behoven på ett annat sätt, jag ser eleverna och deras behov från fler perspektiv och göra andra saker. Den processen har varit mycket värdefull. (SYV)

Flera beskrev även att samverkan tydligt tillförde kvalitet i det förebyggande arbetet. SYV och elevcoachen menade att de olika personalkategoriernas olika perspektiv gynnade eleverna eftersom alla personalkategorier bidrar med olika typer av relevant information när stödinsatser planeras. Mentorns perspektiv beskrevs exempelvis som avgörande för coachens arbete då dessa ofta besitter en stor kunskap om eleverna ur ett helhetsperspektiv. SYV fastställde att satsningen på mer gemensam tid för hela elevhälsoteamet bidragit till att hen kunnat använda sin kapacitet på ett bättre sätt.

Samordning och samarbete mellan all personal på skolan beskrevs vidare som centralt för att riskindikatorer snabbt ska fångas upp och stödresurser såsom studiecentret Fokus ska kunna användas på ett effektivt sätt. Det beskrevs även som en grundläggande förutsättning för att rent praktiskt ska kunna genomföra förebyggande insatser såsom exempelvis utökad vägledning med individuella möten, eftersom dessa måste ske under ordinarie undervisningstid.

Eleverna framhöll också vikten av att det finns en tydlig samverkan mellan de olika ämneslärarna samt med personalen på Fokus, så att de hade möjligheter att samordna sina uppgifter utifrån kunskapskraven och exempelvis arbeta ämnesövergripande för att snabbare ta igen olika uppgifter om de varit frånvarande under en period pga av sjukdom eller annat.

Eleverna nämnde även återkommande betydelsen av att det fanns ämneslärare tillgängliga på Fokus tillsammans med den ordinarie resurspersonalen för att kunna stötta mer ämnesspecifika utmaningar och hjälpa elever att förstå kunskapskrav och övergripande mål. ”Man behöver de delarna tillsammans” som en av eleverna uttryckte det. De uppfattade att en kombination av allmänt studiestöd, strukturstöd och ämnesstöd var mest gynnsamt för deras utveckling.

Det är ju jättejobbigt om man har så många saker om man måste arbeta med alla kriterier var för sig... Man får så många kunskapskrav. Och nu gick det bra här tredje året att göra ämnesövergripande som en bokrecension och en muntlig framställning samtidigt, för jag fick lärare som kunde jobba så. Det var ju jättebra och då gick det ju mycket lättare. Då kunde jag göra klart saker snabbare... (elev)

En sammanhållen process

Under intervjuerna framstod särskilt möjligheten att skapa en sammanhållen process kring olika stödinsatser och elevernas progression som en avgörande framgångsfaktor. Det handlade om innehållet i insatserna, kontinuiteten med personalsituationen och kontexten.

Flera av eleverna i behov av stöd som fångats upp av elevhälsan eller coachen beskrivs befinna sig i komplexa situationer som kräver ett mångfacetterat stöd av olika aktörer, och de har svårt att själva överblicka och ta ansvar för att planera och hålla ihop alla delar, uppgifter och kontakter. Det handlar om kunskapskrav i de olika kurserna och att överblicka progressionen i relation till den individuella studieplanen (IUP) såväl som till deras långsiktiga framtidsmål. Även elever med mindre och kanske mer temporära stödbehov beskrivs av personalen ofta ha svårigheter med att skapa struktur i sitt skolarbete och helhetssituation. Personal och elever uppfattade att studiecentret Fokus fyllde en viktig funktion genom att skapa ett sammanhållet stöd utifrån en långsiktig helhetsplan. De beskrev att en viktig förutsättning för att stödet skulle fungera optimalt är att personalen har uppdaterad relevant information om elevens behov och finns tillgänglig kontinuerligt för att ”hålla ihop” arbetet kring varje elev. I samband med det menade både elever och personal att det är avgörande att centret är bemannat under stora delar av dagen för att passa elevernas olika scheman.

*När XX (resurslärare) fick en halvtid på Fokus så blev det annat, det skapade en stabilitet i arbetet. Tidigare blev det ingen kontinuitet eftersom ämneslärarna gick när de haft sin timme och då fanns det ingen där, det blev ingen röd tråd för eleverna alltid. Det blev skillnad när XX kom in och var där under stora delar av dagen.
(Specialpedagog)*

Att samordna insatser, samarbeta och skapa en sammanhållen process kring elever beskrivs också vara en av coachens viktigaste funktioner. Coachen beskriver att hen fungerar som en ”brygga” mellan elever, lärare och annan personal på skolan, föräldrar, och även andra aktörer utanför skolan vid behov. Uppdraget innebär att samordna information och samarbeta med alla inblandade. Hen följer med på möten, fångar upp och förstärker information som delges, hjälper eleverna att sortera och skapa struktur och formulera mål

för att gradvis utforma en plan för elevens återgång utifrån hans individuella förutsättningar. Elever som missat delar av undervisningen eller varit helt frånvarande under perioder upplever ofta en återgång till studier som en stor utmaning, och möjligheten att på egen hand hålla ihop alla delar och kontakter blir övermäktigt. Coachen fungerar då som den sammanhållande länken och ett tryggt vuxenstöd.

*De har ofta svårt att överblicka alla delar. Om de har varit borta en del och tappat mycket, då är det jättesvårt att veta var de ska börja..
. Ofta kan de tycka det är svårt att ta nya kontakter eller att söka upp personer för att lösa saker och få information. Då kommer jag in på olika sätt. Jag ledsagar och stöttar upp så jag ska veta vad de har sagt i alla möten och kan ha koll. Jag är exempelvis alltid med när de träffar SYV. Det är så mycket för dem så de behöver prata flera ggr och kika på olika alternativ igen. Då kan vi fortsätta samtalen sedan själva. (Coach)*

4.3. Betydelsefull kompetens

I anslutning till vikten av samverkan framhölls även personalens kompetenser som en viktig faktor. Det handlade såväl om lärarrollen och en grundlig förståelse för skolans uppdrag och verksamhet som kunskaper och erfarenhet av att arbeta med elever och unga i riskzonen.

Jag hade nog inte kunnat göra det bra om jag inte varit lärare heller kanske, eftersom de erfarenheterna har ju verkligen varit så bra för att jag kan förstå hur unga tänker och hur det kan se ut och hur alla delarna påverkar... (coach)

Elevcoachen menade att hen inte hade kunnat utföra sitt arbete utan egna erfarenheter av undervisning och arbete inom en skolorganisation, eftersom en så betydande och integral del av arbetet består av att samverka med lärare och annan personal kring eleverna. Coachen beskrev hur hans förståelse för lärarnas perspektiv och situation var mycket viktigt i kontakterna med dessa för att kunna förutsäga hur eventuella utmaningar kunde bemötas eller undvikas när elever skulle återvända till undervisningen efter en längre frånvaro. Kommunikationen underlättades av att det fanns en gemensam förståelse för hur undervisning och skolarbetet organiseras och genomförs och hur situationen ser ut från lärarnas perspektiv.

På samma sätt menade coachen att hans egen erfarenhet av att undervisa gymnasielever under flera år gett ovärderliga kunskaper om ungdomarna, och insikter i hur de tänker och upplever sin situation i relation till skolan. Även SYV framhöll att stora kunskaper om målgruppen var en framgångsfaktor för hans arbete och beskrev att arbetet med målgrup-

pen i grundskolan varit en stor tillgång i jobbet, såväl som egna erfarenheter av att behöva navigera skola och utbildningssystem utan att ha högutbildade föräldrar som kunde bidra med vägledning och råd.

De formella och informella kompetenser som EHT-personalen särskilt betonade var pedagogisk kompetens, kunskaper om hur skolan och undervisningen fungerar, erfarenhet av arbete med sociala frågor samt arbete med unga i målgruppen. Även social kompetens, förmågan att lyssna, intuition och intresse och engagemang för de unga var återkommande i beskrivningarna.

Det är mycket fingertoppskänsla, intuition och liksom lite chansning för att komma framåt. Man måste hela tiden känna av var de befinner sig så att man pushar lagom.. (coach)

4.4. Kontinuerlig uppföljning

En annan dimension som återkommer i beskrivningarna av framgångsfaktorer i det förebyggande arbetet kretsar kring uppföljning och återkoppling på olika nivåer inom organisationen. De delar som lyftes särskilt var fokus på tidig, gemensam identifiering av elevernas (och grupper) olika behov samt progression vilket påverkar möjligheterna för personalen att utforma lämpliga insatser, samt en tydlig uppföljning av resultat av olika arbetssätt och organisatoriska förändringar, med särskild fokus på elevernas upplevelser.

Det handlar om att frigöra tid och prioritera – man måste ju utvärdera hur eleverna uppfattar arbetet och vad det blir för resultat av vad vi gör. Utvärdering, det är så viktigt! (SYV)

De förebyggande insatser som utvecklats beskrivs vara tydligt grundade i behov som identifierats i organisationen på olika sätt. Statistiken visade att elever som avbryter sina studier på skolan gör det ganska sent i sin utbildning, i åk 3 vilket pekade på behovet av att koppla in stödresurser tidigt och fånga upp elever med ”rester”, oavslutade kurser eller frånvaro innan problemen eskalerar. Detta, menade coachen, måste ske oavsett orsaken till att en elev inte slutfört en kurs eller har frånvaro. En integrerad elevhälsa tillsammans med tydliga rutiner för att fånga upp olika stödbehov, och göra tidiga stödinsatser, exempelvis genom resurscentret Fokus, framhölls som en viktig förutsättning för att kunna stötta elever att fullfölja sina studier.

Även konceptet med den utökade studie- och yrkesvägledningen utvecklades ur dokumenterade erfarenheter i SYVs egna utvärderingar. De visade på ett behov av en mer individualiserad vägledning i ett tidigt skede av gymnasieutbildningen, liksom vikten av att se till fler faktorer som påverkar elevens förutsättningar att fullfölja sina studier. Resultatet av utvärderingen låg till grund för den utökade satsningen som gjordes, tillsammans med

Jag gjorde en uppföljning med åk 3 där jag tyckte jag hade försökt göra mycket – då såg jag deras behov! De hade inte uppfattat mycket av det jag informerat om. Det var där det väcktes - jag måste prata med dem individuellt och nå fram till dem som individer för att informationen ska landa. (SYV)

statistiken som visade att de elever som inte hade så stor kunskap om olika utbildningsvägar eller systemet, inte tycktes hitta fram till SYV på egen hand.

På samma sätt beskrivs uppföljning i de individuellt riktade insatserna som en vital framgångsfaktor av all personal som intervjuades. Det handlade om att tydliggöra mål för olika insatser och följa upp resultat på olika sätt. Elevcoachen och SYV menade att en stor del av deras arbete handlade om att formulera mål, tydliggöra stegen dit, coacha och peppa eleven mot målen, följa upp elevens progression och ge respons på de framsteg som görs. De menade att en tydlig uppföljning är viktig för att nå fram till elever och stärka meningsfullheten med samarbetet och elevernas motivation. Själva coachningsprocessen i sig beskrivs som en mål- och resultatorienterad process som syftar till att göra eleverna mer delaktiga och ta ägarskap över sin läroprocess och situation genom att synliggöra deras progression.

Ja det är mycket tät dokumentation, jag skriver ner varje gång jag messar och alla kontakter jag tar, alla detaljer för att kunna "tjata lagom och följa kontaktgången"... Det är ju också jätteviktigt att vi ser varje steg och kan visa ungdomarna också, sätta mål och se vad de gjort... (coach)

4.5. Trygga relationer: Förhållningssätt, bemötande och ett oförbehållet elevperspektiv

Personalen som intervjuats framhåller det relationella arbetet som en av viktigaste dimensionerna för att lyckas i arbetet med elever i riskzonen. De menade att för att nå fram till elever med olika stödinsatser är det helt avgörande att eleverna känner sig trygga och sedda. Specialpedagogen såväl som resursläraren i studiecentret Fokus menade att kontinuitet då är en framgångsfaktor – att elever får träffa samma personal samt tid att utveckla relationen.

Att göra introduktionsbesök på Fokus tillsammans med kuratorn, SYV, eller mentor och möta personalen där innan eleverna ska ta sig dit själva beskrivs som en bra metod för att bygga förtroendekapital för stödverksamheten hos eleverna. Personalen beskrev att besöken har hjälpt elever att "ta steget över tröskeln" rent fysiskt vilket kan upplevas som en utmaning för en del av ungdomarna. Av samma anledning menade ledningen att det är bra att elevernas ordinarie lärare finns tillgängliga på centret under vissa tider tillsammans med resurslärare och andra.

Det måste vara ganska mycket samma personal i centret hela tiden för det tar ju ett tag att bygga upp det där förtroendet, så ska det fungera måste man ju hinna lära känna eleverna. Vi måste ju kunna ta emot dem och få dem att känna sig välkomna om det ska vilja komma. Då kan de ju inte träffa olika personer hela tiden. En trygg personal som arbetar för att skapa god kontakt måste finnas annars kommer de inte..(resurspedagog)

Coachen, som arbetar med elever som befinner sig i utkanten av skolkontexten och upplever svårigheter med att närma sig klassrummet igen, beskriver att bemötandet och förhållningssättet är helt centralt när hen ska skapa kontakt och påbörja ett samarbete med ungdomarna. För att nå fram beskriver coachen att det är viktigt att närma sig eleverna utan en förbestämd agenda och kravlista. Coachen menar att eleverna ofta lastar sig själva över upplevda misslyckanden och har utvecklat en låg självkänsla, vilket påverkar deras möjligheter att återuppta sina kurser och våga ta nästa steg. Coachen försöker därför säkerställa att inte kontakterna ytterligare bidrar till att skuldbelasta, utan uppfattas som en möjlighet till stöd utifrån personliga mål och behov. I relation till det menar coachen att ett tydligt coachande förhållningssätt är viktigt där initialt syftet är att lyssna in det eleven har att säga så oförbehållet som möjligt för att förstå hur eleven upplever situationen, hinder och utmaningar och mål.

I början lyssnar jag bara. Problemet brukar vara först att få dem att komma, men när de väl kommer så är de ofta redo att berätta. Då får de berätta helt fritt om sin situation och vad de tänker och känner. Jag är noga med att inte fråga så mycket eller ifrågasätta. Jag ställer inga krav då, utan försöker bara lyssna in och få dem att känna sig trygga så att vi kan fortsätta. (coach)

Att stötta utan att ställa krav, ”pusha” lagom för att inte ”skrämma bort” är ett återkommande tema i coachens beskrivningar av förhållningssätt till ungdomarna, och arbetet upplevs ofta som en svår balansgång. Coachen beslöt exempelvis tidigt i projektet att dra gränsen för sitt uppsökande arbetet vid hembesök, eftersom det fanns en risk att detta skulle uppfattas som ”alltför inkräktande.” Istället använder coachen uthållighet och ihärdighet med att nå fram till eleverna via telefon eller mail.

Många vill inte ta till sig delar eftersom det är så jobbigt. De är rädda för att få skäll, de bär ofta på en skam. (coach)

Neutral position

En annan aspekt som beskrivs påverka möjligheterna för coachen att lyckas i sitt arbete med att nå fram till eleverna är knuten till själva funktionen inom verksamheten, och hur den introducerats för eleverna. Coachen beskriver att en framgångsfaktor är att hen uppfattas ha ett "neutralt" uppdrag i relation till eleverna och övrig personal. Coachen beskriver sin roll som en variant av "professionell medmänniska" med den ungas bästa i fokus. Rollen gör att eleverna inte känner sig bedömda eller utsatta och skapar bra förutsättningar för att en förtroendefull relation ska utvecklas, vilket varit viktigt även i kontakter med föräldrar och andra inblandade.

*Jag är inte en myndighetsperson – det tror jag har betydelse. Ibland vill föräldrar att jag ska vara med på möten, som ett stöd. Då är jag där som en medmänniska, som en neutral person som ändå kan hjälpa till eftersom jag vet mycket. Rektorer är "farliga", även SYV-are är lite halvfarliga, men jag ställer ju inga krav på dem på något sätt.
(coach)*

Coachfunktionen skiljer sig tydligt från även kuratorns, specialpedagogernas och mentorernas, vilket beskrivs underlätta för möjligheterna att nå fram till elever med en mer komplex skolbakgrund. Kuratorn associeras ofta av eleverna med "problem" och kan därför upplevas som stigmatiserande, men även mentorsuppdraget beskrevs ibland försvåra arbetet eftersom det är tydligt knutet till studier och skolan. Coachen menade att man som mentor exempelvis måste ställa krav på eleverna, vilket kan vara kontraproduktivt i arbetet med att skapa förtroendefulla relationer till unga som distanserat sig från skolan.

*När jag är mentor då är jag ju den som ska ställa krav och skäller men när jag är coach så ska jag inte ha den kravbilden, då säger jag ingenting.. det är inte riktigt bra att blanda rollerna. Det är lite olika roller och det svårare att hålla isär än jag trodde men det är viktigt...
(coach)*

Höga förväntningar och salutogent förhållningssätt

Särskilt förhållningssättet och bemötandet pekas ut som kritiska faktorer för ett fruktbart samarbete med elever som är i riskzonen för att avbryta sina studier. Förhållningssättet som framhålls som produktivt av personal och elever innehåller tydliga salutogena och lösningsorienterade drag. Det handlar om att stötta elever att hitta sina förmågor och styrkor, och gradvis börja formulera sina målbilder och vägar dit. Eleven tillskrivs kompetens att, med personalens stöd, själv formulera sina behov, hinder och eventuella lösningar. Höga förväntningar och tillit till elevens förmåga att förändra sin situation framhålls som några av de viktiga framgångsfaktorerna kring förhållningssättet. Coachen menade att förväntningarna är nyckeln till en positiv utveckling, att alltid "tro att det ska gå och inte ge upp" oavsett om vägen tillbaka till skolan ibland kan kännas lång för vissa unga.

Jag kände när vi (EHT) började arbeta på det här sättet att det är så här vi ska arbeta! Jag kände att det är en stor skillnad. Med utgångspunkt i styrdokumenterna med strävansmålen det är ju det det handlar om.. (SYV)

SVV menade att förväntningarna måste genomsyra alla möten, i undervisningen såväl som i andra delar av verksamheten. Exempelvis menade SYV att det är viktigt att vid första samtalet med elever i åk 1 alltid presentera information om alla program och möjliga studievägar och inte förutsätta att individer inte har förmågan eller viljan att studera vidare för att de valt en yrkesförberedande inriktning.

Jag har verkligen sett hur det har gjort sån skillnad för många elever. Att få den här informationen och få förmedlat att någon tror på en. Jag kan se hur de börjar tänka och lyser upp: "kanske jag kan göra detta"! Därför är det så viktigt att vi visar dem alla möjligheter, att vi visar att vi tror att de har möjligheterna. (SYV)

Andra viktiga dimensioner som beskrivs av coachen och övrig personal som framgångsfaktorer i bemötande och förhållningssätt för att nå fram till elever var öppenhet och ärlighet, empati, genuint intresse för de unga och att personalen har en övertygelse om att ungdomarna kan förändra sin situation. Coachen menade att det är viktigt att exempelvis alltid fråga om lov för att dela information, om man får kontakta elevernas mentorer för att diskutera olika strategier för att stötta eleverna o.s.v. samt att involvera eleven tydligt i kommunikationen kring de processer som berör hans situation.

Allt jag gör bygger ju på att vi har en förtroendefull relation. Då måste jag ju vara ärlig och öppen om allt som sker. Dessutom är ju många av de vuxna också eftersom de är myndiga. (coach)

Ledarskap och organisatoriska förutsättningar

Det är tydligt att de organisatoriska förutsättningarna haft stor betydelse för utvecklingen av det förebyggande arbetet. Personalen beskrev att kvaliteten i deras insatser är direkt avhängigt av att exempelvis kunna frigöra tid för individuell vägledning och coaching vilket kräver att ledningen är involverad och driver arbetet. Ett starkt ledarskap beskrevs som en förutsättning för att förhållningssätt och proaktiva förebyggande strategier ska få genomslag i hela organisationen och insatser ska nå alla elever.

Flera i elevhälsoteamet menade att det varit avgörande att rektor tydligt lett utformningen, genomförandet och uppföljningen av projektets aktiviteter. SYV beskrev att ledningen

tydligt skapat mandat för att genomföra de olika insatserna och förutsättningar för ett samarbete med lärare och övrig personal. Hen menade att ”en rektor med utvecklingstänk” varit det som haft störst betydelse för arbetet genom att ge utrymme för personalen att pröva nya idéer och uppmuntra dem.

Vi har en oerhört engagerad rektor och det tror jag är oerhört betydelsefullt.. En rektor som vill driva utveckling, och brinner för att utveckla verksamheten. Hen har fått oss att lyfta blicken och har ordnat det så att vi har fått åka iväg för utbildning tillsammans med EHT Vi har fått tid att verkligen utveckla arbetet tillsammans ... Man måste ha rektor och teamet med sig!(SYV)

5. Avslutande reflektioner

Utvecklingsarbetet som utformats inom Plug In-projektet i Sunnerbo har haft en tydlig fokus på att anpassa ”strukturer” och samtidigt utforma olika typer av stöd utifrån elevernas behov och förutsättningar. Förändringarna har omfattat organisationsutveckling, rutiner och arbetsätt samt individuellt riktade insatser. Arbetet beskrivs redan i ett tidigt skede ha medfört positiva effekter, och resultaten pekar tydligt på vikten av ett systematiskt förebyggande arbete som genomsyrar hela verksamheten.

Det är svårt ibland med elever som inte vill utmärka sig på något sätt. De har ganska låga resultat överlag men vill inte gå till ett resurscenter för att det upplevs som stigmatiserande. De vill vara kvar i klassrummet och inte känna sig utpekade... De är verkligen en grupp som är viktig för att de får ofta inte ut sin examen för de saknar för många kurser... Där behövs stödet i den vanliga undervisningen också. (Specialpedagog)

Kombination av proaktivt arbete och riktade insatser

Ledningens, personalens och elevernas upplevelser speglar uppfattningen att det är nödvändigt att utveckla ett brett, flexibelt stöd för att adressera avbrottsproblematik och höja måluppfyllelsen. Insatserna omfattar strategier av proaktiv främjande karaktär i form av rutiner för att fånga upp riskindikatorer och behov och en integrerad elevhälsa som ska främja inkluderande arbetsätt, samt ett resurscenter som erbjuder individualiserat stöd. För att få genomslag i det förebyggande arbetet menade EHT-personalen att det måste finnas genomtänkta strategier för anpassningar i klassrummet såväl som selektiva insatser utanför. Det ligger tydligt i linje med forskning på området som förordar att ett verksamt arbete behöver omfatta både organisations- och individnivå.

Det behövs ju arbete på flera sätt, integreringen av elevhälsan har varit jätteviktigt, det är en stor faktor och att vi har stöd för olika behov och elevcoachen för de som är längre bort. (rektor)

Upplevelserna bekräftar även forskningen kring betydelsen av det pedagogiska ledarskapet för att styra det förebyggande arbetet, skapa mandat för olika insatser och säkerställa likvärdigheten för elever över hela skolan. Coachen och SYV menade exempelvis att kvaliteten på deras arbete var direkt beroende av ett produktivt samspel med lärarna och när samarbetet haltade var det svårt att utföra olika insatser kring elever. Det medförde att samverkan med lärare kunde variera i ganska hög grad. Även kuratorerna uppfattade att olika kulturer utvecklats inom olika program i relation till det elevsociala arbetet och graden av ansvar för elevers helhetsutveckling. Rektorns tydliga styrning upplevdes då som centralt för att stötta EHT-personalens arbete.

I samband med det betonades även betydelsen av att förändringsarbetets utgångspunkt varit den ordinarie verksamheten, att man utvecklat delar av skolans uppdrag genom ett tydligare innehåll, rutiner och arbets sätt. Personalen beskriver hur den organisatoriska flexibiliteten är avgörande för att ett elevcentrerat, holistiskt arbets sätt som är gynnsamt för elever i riskzonen ska kunna bedrivas. SYV menade exempelvis att hen genom projektet kunnat börja realisera potentialen i sitt uppdrag och bedriva en ”studie- och yrkes vägledning som gör skillnad”, eftersom uppgifterna omfördelats för att ge utrymme för individuella möten.

Om inte det där administrativa hade lyft från oss så hade jag inte haft möjlighet att göra den här typen av vägledning. Det är ju helt beroende av att man får ha den tiden att etablera relationen först. Det där tysta arbetet som ofta inte uppmärksammas, det är så viktigt... I det här projektet har jag fått ett andrum att göra det jag vill och tror på (SYV)

På liknande sätt beskrev elevcoachen hur personalens möjligheter att kunna möta de unga på deras villkor som en förutsättning för att stötta dem att fullfölja sin utbildning. Särskilt tiden för att hinna bygga förtroendefulla relationer, ”coacha” och vara ett positivt vuxenstöd till de elever som behövde det, var ett återkommande tema. Beskrivningarna belyser även tydligt vikten av att professionalisera det relationella arbetet, att lyfta, sätta ord på, och använda bemötande och relationsskapande strategier som ett verktyg i mötet med elever i riskzonen. Kvaliteten på samspelet med eleverna upplevdes vara tätt förknippat inte bara med tid utan personalens kompetens.

Det är ju mycket det här med coachning, att få rätt stöd under studietiden, att ha någon som tror på en. Tänk om vi kunde se dem den tiden då när de går i skolan... (coach)

Vikten av ”rätt” bemötande och kompetens

Alla som intervjuats, personal såväl som elever, betonade att bemötandet och den relationella kompetensen hade stor betydelse för att nå fram till individer och etablera ett produktivt samarbete präglat av tillit och delaktighet. Kompetensen och kunskaperna som framhölls som särskilt relevant inkluderade både formella och informella delar och kan sammanfattas som följande:

- Erfarenhet av att arbeta med unga i ”riskzonen”
- Förståelse för skolans uppdrag och organisation
- Social kompetens
- Empati (att kunna vara medmänniska)
- Att kunna lyssna
- Engagemang i unga/intresse av unga och vilja förstå ungas situation

- Kunskaper om coachning (formell)/Coachande förhållningssätt
- Kunskaper i Motiverande samtal (MI)
- Lösnings-fokuserat förhållningssätt
- Salutogent förhållningssätt
- Resultats/mål-orienterat arbetssätt
- Förmåga att kommunicera
- Flexibilitet
- Uthållighet
- Stark tro på möjligheter till förändring

Det är lite olika från lärare till lärare. En del verkar inte förstå att man behöver lite mer förklaringar och vill inte riktigt lyssna. Eller de kan liksom inte lyssna. På Fokus är lärarna jättebra, de bryr sig verkligen om en och försöker hitta sätt som fungerar... (elev)

För många professionella som ska möta dessa unga utgör dock inte de relationella kompetenserna alltid en central fokus. Kunskaper och ”verktyg” för samtalsmetodik eller ett coachande förhållningssätt ingår exempelvis inte formellt i lärarutbildningen, även om ”bemötandet” betonas som en central del i interaktionerna med elever. Förståelse för vikten av bemötande och förhållningssätt och kunskap om elevers olika individuella behov framstår som ett viktigt utvecklingsområde om alla professionella i skolan ska kunna möta ”alla” elever.

På samma sätt beskrivs vikten av att som personal ha tillgång till stöd och handledning i sitt arbete med elever som är i riskzonen. Elevcoachen menade att arbetet kan bara komplext och ”dränerande” och att det nära samarbetet med EHT-teamet varit mycket värdefullt. Tillgång till god samverkan betonas som en central framgångsfaktor, något som kan vara svårt för mentorer att åstadkomma i sin vardag trots att de är nyckelpersonerna i uppföljningsarbetet med elever och tar ett stort ansvar för elevernas helhetsutveckling. Kuratorerna beskriver att deras roll i det förebyggande arbetet ibland kan handla om att informera lärare om elevers situation och bygga förståelse för målgruppen, förankra vikten av det relationella arbetet samt fungera som en bro mellan dem och eleverna. Men de försöker även finnas till hands och lyssna till lärarna och deras perspektiv och på så vis vara ett stöd även för personalen.

Det viktigaste är ju det relationella, det är då det bär. Och det är ju som bäst när vi har de där samtalen med pedagogerna kring de här delarna och hur man kan göra för den här eleven eller så. Det kanske är så vi bäst kommer till nytta... När vi lyfter varandra... (kurator)

Personalen och ledningen lyfte även fram det positiva med att använda nya funktioner, arbetssätt och ”bemötande-strategier” som ett komplement till övrig personal i det förebyggande arbetet, då i form av elevcoachen. De som intervjuats uppfattade att uppdraget i relation till övrig personal utgjorde en tillgång i organisationen. Särskilt den ”neutrala” positionen, tydligt skild från bedömningsansvar, myndighetsutövning eller andra funktion associerad med ”problem eller svårigheter” såsom kuratorsfunktionen upplevdes ha bidragit till möjligheten att nå fram till de unga som befinner sig i komplexa situationer. Men det handlade även om coachens flexibla uppdrag riktat till elevernas helhetssituation, ett uppdrag som sträcker sig tydligt utanför ett pedagogiskt stöd.

Behov av ett sammanhållet, kontinuerligt stöd och flexibla vägar

Det står klart att för många elever kan vägen till en gymnasieexamen vara ganska lång och behöva omfatta en bredare repertoar av insatser som adresserar individernas hela livssituation. Behoven kan omfatta hälsa, välbefinnande, den sociala situationen, självkänslan och självförtroendet såväl som utökad vägledning och stöd att utforma och utforska framtida mål, vilket kräver nära samverkan mellan många olika aktörer. En central funktion i coachens uppdrag beskrevs just kretsas kring att skapa en övergripande sammanhållen process kring elever i komplexa situationer. Coachen rör sig mellan alla grupper i skolan, bär information och samordnar arbetet kring de elever som är i behov av flera olika insatser, och som själva har svårt att hålla i många kontakter och strukturera sin vardag. Coachen, precis som kuratorerna, fungerar även som en länk till aktörer utanför skolan och finns vid behov med i möten och kommunikation. För att samverkan ska fungera behövs en väldigt tydlig ansvarsuppdelning, och att en aktör/person fungerar som en spindel i nätet för eleverna och samordnar insatserna, följer upp progressionen, och håller ihop processerna för dem när det behovet finns. Utan en ”neutral” samordnande funktion kan det också vara problematiskt att avgöra vem som ska ta det övergripande ansvaret långsiktigt, och säkerställa att de ungas behov inom olika områden blir tillgodosedda. Från det perspektivet, framstår elevcoachens arbete med att skapa en sammanhållen process för elever som ett mycket positivt bidrag i det förebyggande arbetet.

De som inte kommer till skolan tycker jag är allra svårast. Där tycker jag min roll blir svår.. Man funderar på hur många hembesök man ska göra och försöka släpa eleverna till skolan och om det är jag som ska göra det. Då undrar jag ibland om jag borde ha kontakt med andra professionella mer utanför... Vi hade ett annat projekt tidigare för att arbeta med det, för det finns ju inget... De kunde ju inte gå till arbetsförmedlingen det är inte ett alternativ.. (kurator)

Ledningen och EHT-teamet har dock uppmärksammat svårigheter att möta elever som befinner sig i komplexa situationer som kräver intensiva insatser av ett slag som sträcker sig utanför de kompetensområden skolan kan erbjuda. Det kan handla om elever som har behov av specifik social eller psykiatrisk kompetens, och som personalen exempelvis har svårt att motivera att komma till skolan. Rektor beskrev att ansvarsfrågan i kommunen kring de unga som avbryter sina studier inte varit tydlig och att det varit svårt att utveckla

en tät samverkan med exempelvis socialtjänst, Arbetsförmedlingen och andra aktuella aktörer. Det kommunala informationsansvaret är förlagt under "samordnande rektor" vilket medfört att utvecklingen av insatser för unga som inte deltar i verksamheten, eller avbryter sina gymnasiestudier, bedrivits inom skolan med utgångspunkt i skolans uppdrag och organisation. Att i första hand stötta eleverna tillbaka till studier ligger i linje med de nationella riktlinjerna, men frågan för gymnasieskolan i stort är kanske hur flexibla strukturer kan skapas som tillåter elever som inte "passar mallen" att hitta utbildningsvägar och stödinsatser som inte riskerar stigmatisera dem.

Även om vi verkligen vill och försöker så är det ju så att gymnasieskolan inte upplevs ett alternativ för en ung person som har det jättetrassligt... De är ju inte redo att gå till Arbetsförmedlingen... men det kan ju också vara elever som inte riktigt förstår vad skolan ska vara till – inte förstår kontexten.. (coach)

De förebyggande strukturer och insatser som utvecklats inom Plug In-projektet på Sunnerbrogymnasiet upplevdes bidra positivt till elevernas möjligheter att fullfölja sina studier. Exempelvis beskrevs resurscentret Fokus mycket positivt av personal och elever som intervjuades, men samtidigt lyfte eleverna ett behov av att se över den övergripande strukturen. De menade att tillfällig sjukdom eller andra händelser som påverkar närvaron snabbt kan göra att man kommer "hopplöst efter" och har svårt att komma ikapp med kurser. Att vara svagpresterande under en period upplevdes föra med sig stora risker att man inte skulle klara utbildningen, särskilt om man redan från start fått kämpa för att klara skolarbetet. De menade att många parallella kurser, ibland väldigt korta, med olika kunskapskrav gav lite utrymme för individuella behov av exempelvis mer tid.

Även personalen uttryckte att skolan står inför utmaningar i arbetet med att utforma och systematisera mer riktade, selektiva intensiva insatser av interventionell karaktär för elever som kommer till gymnasiet med en mer komplex behovsbild. Kuratorerna beskrev att det kan vara en utmaning att stötta elever som "misslyckats" i grundskolan att tro på att gymnasieskolan kan "vara för dem", vilket kan vara en process som tar tid och resurser. De menade också att elever med lång erfarenhet av skolgång i ett annat land kan behöva ett kontinuerligt stöd trots att de snabbt tillägnat sig språket, eftersom de behöver tid för att förstå det större sammanhanget och underliggande filosofier i det svenska utbildningssystemet och styrdokument.